

Izvoz robe Republike Hrvatske na međunarodna tržišta

Klarić, Patricia

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:636685>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

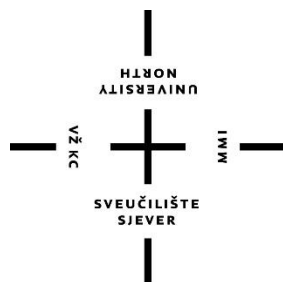

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

Sveučilište
Sjever

DIPLOMSKI RAD br. 413/PE/2022

Izvoz robe Republike Hrvatske na međunarodna
tržišta

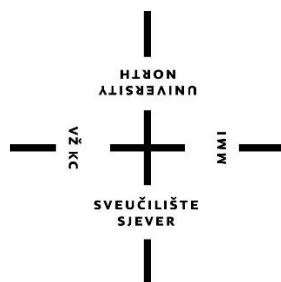
Patricia Klarić

Varaždin, rujan 2022.

**SVEUČILIŠTE SJEVER SVEUČILIŠNI
CENTAR VARAŽDIN**

Studij: Poslovna ekonomija

Odjel: Međunarodna trgovina

**Sveučilište
Sjever**

DIPLOMSKI RAD br. 413/PE/2022

**Izvoz robe Republike Hrvatske na međunarodna
tržišta**

Studentica:

Patricia Klarić, 0016097709

Mentorica:

prof. dr. sc. Anica Hunjet

Varaždin, rujan 2022.

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za ekonomiju		
STUDIJ	diplomski sveučilišni studij Poslovna ekonomija ☐		
PRISTUPNIK	Patricia Klarić	MATIČNI BROJ	0016097709
DATUM		KOLEGIJ	Ekonomika poduzetništva
NASLOV RADA	Izvoz robe Republike Hrvatske na međunarodna tržišta		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Export commodities of the Republic of Croatia to international markets		
MENTOR	Anica Hunjet	ZVANJE	prof. dr. sc.
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. prof. dr. sc. Goran Kozina, predsjednik		
	2. doc. dr. sc. Miro Kovač, član		
	3. prof. dr. sc. Anica Hunjet, mentorica		
	4. izv. prof. dr. sc. Dinko Primorac, zamj. član		
	5.		

Zadatak diplomskog rada

BROJ 413/PE/2022

OPIS

U ovom radu govori se općenito o međunarodnom poslovanju, njegovom gospodarskom učinku te načinu realizacije međunarodnog poslovanja koje se odnosi na uvoz i izvoz robe. Također, isitiće se međunarodno poslovanje u smislu njegovog utjecaja na nacionalni BDP. Ključan naglasak je stavljen na izvoz robe kao oblik međunarodne razmjene među državama. Međunarodna razmjena robe važna je za svako nacionalno gospodarstvo. Dobro razvijena međunarodna razmjena robe može imati pozitivan učinak na gospodarsku snagu države.

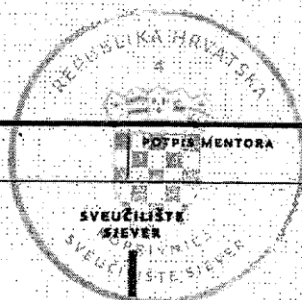
Cilj rada je prikazati temeljne značajke izvoza robe te realizacije izvoza robe u Republici Hrvatskoj, ali i drugim članicama Europske unije.

U ovom radu fokus će biti na:

- važnosti međunarodne robne razmjene
- utjecaj uvoza i izvoza na nacionalno gospodarstvo
- utjecaj EU na uvoz i izvoz robe te,
- će se donijeti zaključak

ZADATAK URUČEN

16.09.2022

A. Hunjet

Predgovor

Međunarodna razmjena robe važna je za svako nacionalno gospodarstvo. Dobro razvijena međunarodna razmjena robe može imati pozitivan učinak na gospodarsku snagu države. Za države Europske unije međunarodna je razmjena važna kako na razini međunarodne razmjene s državama izvan Europske unije tako i s drugim članicama Europske unije. Kada je riječ o Republici Hrvatskoj, situacija nije ništa drugačija. Izvoz Republike Hrvatske bitno utječe na gospodarsku snagu hrvatskog gospodarstva.

Sažetak

Na suvremenom globalnom tržištu nacionalna gospodarstva, odnosno poduzeća nastoje poslovati na međunarodnom tržištu. Uspostava poslovanja na međunarodnom tržištu može imati pozitivan učinak na gospodarsku stabilnost. Iz navedenog je razloga važno da država potiče međunarodnu razmjenu robe, ali i usluga. U državama Europske unije međunarodna razmjena bitno doprinosi nacionalnim gospodarstvima.

Tijekom pandemije COVID-19 izvoz država članica Europske unije se smanjio u odnosu na period prije i nakon pandemije. Republika Hrvatska, također, je imala smanjeni izvoz robe u 2020. godini u odnosu na period prije i nakon 2020. godine. To se negativno odnosilo na gospodarstvo Hrvatske budući da izvoz čini velik dio hrvatskog BDP-a.

Ključne riječi: BDP, gospodarstvo, izvoz, međunarodna razmjena

Abstract

In the modern global market, national economies, that is, enterprises strive to operate on the international market. Setting up a business on the international market can have a positive impact on economic stability. For this reason, it is important that the state encourages the international exchange of goods, as well as services. In the countries of the European Union, international exchange contributes substantially to national economies.

During the COVID-19 pandemic, exports of Member States of the European Union decreased compared to the period before and after the pandemic. The Republic of Croatia also had a decrease in exports of goods in 2020 compared to the period before and after 2020. This was negative for Croatia's economy, as exports account for a large part of Croatia's GDP.

Keywords: GDP, economy, exports, international exchange

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Međunarodno trgovinsko poslovanje	3
2.1. Uvoz robe	4
2.2. Izvoz robe.....	6
2.3. Važnost međunarodne robne razmjene	7
2.4. Utjecaj uvoza i izvoza na nacionalno gospodarstvo	9
2.4.1. Utjecaj na bruto domaći proizvod.....	10
3.4.2. Utjecaj na cjenovnu razmjenu.....	13
2.4.3. Utjecaj na inflaciju i kamatne stope.....	14
3. Izvoz država članica Europske unije.....	16
3.1. Europska unija i europodručje	16
3.2. Godišnja usporedba po državama članica	22
3.3. Konkurentnost Europske unije	35
4. Struktura izvoza Republike Hrvatske od 2015. do 2020. godine	41
4.1. Djelatnosti zastupljene u izvozu	41
4.2. Ostvareni učinak.....	55
4.3. Rasprava	56
5. Zaključak	58
6. Literatura	59
Popis slika	61
Popis tablica	63
7. Izjava o autorstvu.....	64

1. Uvod

Međunarodna ekonomska razmjena je impulzivnija u odnosu na svjetsku proizvodnju. Teorija međunarodne razmjene (međunarodne trgovine) je, ako je vjerovati tvrdnjama ekonomskih povjesničara, jedna od najstarijih grana opće ekonomske teorije. Temelj za međunarodnu trgovinu je činjenica da nijedna država nije dovoljno velika niti raspolaže s adekvatnom količinom svih potrebnih proizvodnih faktora kako bi mogla biti samo dostatna. No i ovo pojašnjenje, iako točno, nije dovoljno. Čak i zemlje koje bi mogle proizvoditi određene proizvode, to ne rade, već ih uvoze, a s druge se strane fokusiraju na određene „strateške“ grupacije proizvoda koje izvoze. Pored toga, uobičajeno je da zemlje čak uvoze i proizvode koje same proizvode. Očigledno je pitanje međunarodne razmjene izrazito kompleksno i kao takvo zahtijeva detaljnije izučavanje.

Ako se promatra bilo koje nacionalno tržište kao dio velikog svjetskog tržišta, onda je jasno da se svjetsko tržište može poimati kao ogromno ciljano tržište na kojem svaki ekonomski subjekt (i svaka država) želi što veći udio. Zašto? Jer svaka država nastoji što uspješnije iskoristiti raspoloživa bogatstva (raspoložive proizvodne faktore); ako se njezina bogatstva efikasno eksploatiraju, rastu proizvodnja, zaposlenost i životni standard uopće. Dakle, uključivanjem u međunarodnu trgovinu država može, zahvaljujući efikasnijoj uporabi raspoloživih proizvodnih resursa (specijalizaciji), povećati standard svojih stanovnika. Kao dokaz navedenog mogu se istaknuti i povijesni obrasci razvitka najrazvijenijih svjetskih gospodarstava koji svjedoče da su, čak i danas, najrazvijenije zemlje upravo one koje su se specijalizirale u proizvodnji i bile otvorene prema međunarodnoj konkurenciji.

Važno je, također, istaknuti da „otvaranje“ zemlje prema međunarodnoj trgovini ne garantira streloviti gospodarski uzlet samo po sebi. Ključ uspjeha je specijalizacija u proizvodnji dobara i usluga koje zemlja proizvodi (relativno) efikasnije, odnosno jeftinije, od drugih, stoga i nacionalna ekonomska politika mora biti konzistentna u smislu da ne dopušta ne racionalno korištenje resursa kako pravnim tako i fizičkim osobama.

U ovom radu govori se općenito o međunarodnom poslovanju, njegovom gospodarskom učinku te načinu realizacije međunarodnog poslovanja koje se odnosi na uvoz i izvoz robe. Također, govori se o međunarodnom poslovanju u smislu njegovog utjecaja na nacionalni BDP. Ključan naglasak u radu je stavljen na izvoz robe kao oblik međunarodne razmjene među državama. Rad prikazuje realizaciju izvoza robe Europske unije prema drugim državama, izvoz jedne države Europske unije u drugu te ulogu izvoza robe u Republici Hrvatskoj u kontekstu gospodarskog učinka.

Cilj rada je prikazati temeljne značajke izvoza robe te realizacije izvoza robe u Republici Hrvatskoj, ali i drugim članicama Europske unije. Za potrebe realizacije postavljenog cilja korištene su sljedeće znanstveno-istraživačke metode:

- Analiza i sinteza
- Komparativna metoda
- Indukcija i dedukcija.

1. Međunarodno trgovinsko poslovanje

Međunarodna trgovina je gospodarska djelatnost koja obuhvaća razmjenu roba i usluga s inozemstvom. Ovaj oblik trgovine podrazumijeva ukupnu razmjenu materijalnih i nematerijalnih dobara između zemalja. To je ukupnost razmjene jedne zemlje s drugom. Međunarodna trgovina u užem smislu obuhvaća samo promet robe između gospodarskih subjekata iz različitih zemalja. Pritom je predmet međunarodne trgovinske razmjene samo ona roba koja prelazi državnu granicu, odnosno carinsku crtu jedne ili više zemalja. U širem smislu, međunarodna trgovina, uz međunarodnu robnu razmjenu, obuhvaća i razmjenu gospodarskih usluga, promet kapitala i ljudi (turizam) te prijenos vijesti, primjerice, poštanski promet.

Međunarodna je trgovina ukupan opseg razmjene između zemalja cijelog svijeta, odnosno ukupnost razmjene na globalnom tržištu. Međunarodna se trgovina razvila usporedno s razvojem prirodnih snaga pojedinih zemalja i porastom životnog standarda. Ona je postala društveno nužna neovisno o društvenom, političkom ili gospodarskom uređenju država.

Međunarodna trgovina, također, uključuje obavljanje različitih usluga prema nalogu i za račun inozemnih poslovnih partnera: skladišne usluge, bankarske, špeditorske, transportne, turističke i sl. Poslovi međunarodnog trgovinskog prometa predstavljaju sveukupnost razmjene roba i usluga s inozemstvom.

Funkcija međunarodne trgovine je funkcija posrednika između proizvođača i potrošača i to: interpersonalno, interlokalno i intertemporalno. Pritom trgovina trostruko posreduje [1]:

- Interpersonalno posredovanje trgovine između fizičkih i pravnih osoba u prometu sastoji se od nabave robe od proizvođača i prodaje robe potrošačima. Prodaja nije ograničena mjestom i vremenom pa je to ujedno i interlokalno i intertemporalno posredovanje.
- Interlokalno posredovanje je međumjesno posredovanje proizašlo iz regionalnih razlika u proizvodnji i potrošnji. Trgovina osigurava povezivanje i uravnoteženje ponude i potražnje u različitim dijelovima u državi i izvan neke države.
- Intertemporalno posredovanje proizlazi iz vremenske neusklađenosti proizvodnje i potrošnje. Kako bi se to minimaliziralo, roba se nabavlja u velikim količinama, stvaraju se zalihe na skladištu i brine se o očuvanju njezine upotrebne vrijednosti. Ove funkcije trgovina obavlja istovremeno s nabavno, skladištenjem i prodajom robe. U navedenim posredovanjima trgovina se pojavljuje kao „produžena ruka“

proizvodnje što znači da je ona veza između proizvodnje i potražnje, ali i koristan sudionik koji u određenom smislu nastavlja proizvodan proces.

Međunarodna trgovina postaje inozemna jer izlazi iz državnog područja. Poslovanje u međunarodnoj trgovini obuhvaća obavljanje slijedećih aktivnosti [2]:

1. Obavljanje redovnih radnji – u redovne radnje ubrajaju se: prijavljivanje i evidentiranje međunarodnih trgovinskih ugovora s inozemstvom kod nadležne institucije, osiguranja i otprema robe, pribavljanje robnih dozvola, uvjerenja, potvrda, obavljanje carinskih formalnosti,
2. Usklađivanje međunarodnog trgovinskog poslovanja – riječ je o usklađivanju s promjenama koje se događaju u međunarodnom trgovinskom i deviznom sustavu vlastite zemlje i zemalja stranih poslovnih partnera,
3. Financiranje izvoza i uvoza na kredit – bez kreditiranja gotovo da i nema većih izvoznih i uvoznih poslova. Krediti se mogu realizirati uz angažiranje sredstava koje treba potražiti na domaćem ili međunarodnom tržištu kapitala u koje su uključene i međunarodne financijske ustanove.

Međunarodna se trgovina odvija pod utjecajem slijedećih čimbenika:

- Državna tijela – pritom važnu ulogu ima ministarstvo koje je nadležno za međunarodnu trgovinu, a ono u suradnji s ministarstvom financija predlaže mjere međunarodne trgovinske politike.
- Posebne misije, ustanove i asocijacije čija je zadaća unapređivanje međunarodne trgovine.
- Trgovačka društva koja se bave izvozom i uvozom robe i usluga.

Izvoz i uvoz imaju važnu ulogu u određivanju ukupnog zdravlja gospodarstva. Zemlje koriste podatke koje dobivaju iz izvoza i uvoza kako bi utvrdile imaju li višak ili manjak.

1.1. Uvoz robe

Uvoz podrazumijeva robu i usluge koju tvrtka ili kupac kupuje iz druge zemlje. To rezultira odljevom sredstava iz zemlje koja kupuje strane robe i usluge. Dok većina zemalja pokušava izvoziti više robe i usluga, nego što ih uvoze kako bi povećale svoje domaće prihode, visoka razina uvoza može ukazivati na rastuće gospodarstvo. To je osobito prisutno ako se uvoze uglavnom proizvodna sredstva, kao što su oprema i strojevi, budući da zemlja primateljica može koristiti ta sredstva za poboljšanje produktivnosti svog gospodarstva [3].

Uvoz se sastoji od transakcija roba i usluga rezidentu jurisdikcije (kao što je nacija) od nerezidenata. To je aktivnost kupnje ili stjecanja proizvoda ili usluga iz druge zemlje ili drugog tržišta koje nije vlastito. Uvoz je važan za gospodarstvo jer omogućuje zemlji da na svoje tržište isporučuje određene proizvode ili usluge.

Neke od karakteristika uvoza su [4]:

- Do uvoza robe dolazi kada dođe do promjene vlasništva iz nerezidentnog u rezidentno. To ne znači nužno da dotično dobro fizički prelazi granicu. Međutim, u određenim slučajevima, nacionalni računi imputiraju promjene vlasništva iako u pravnom smislu nema promjene vlasništva (npr. prekogranični financijski leasing, prekogranične isporuke između povezanih društava istog poduzeća, roba koja prelazi granicu radi značajne obrade po narudžbi ili popravak). Također, krijumčarena roba mora biti uključena u mjerenje uvoza.
- Uvoz usluga sastoji se od svih usluga koje nerezidenti pružaju rezidentima. U nacionalnim računima sve izravne kupnje rezidenata izvan gospodarskog područja zemlje bilježe se kao uvoz usluga. Stoga se svi izdaci turista na gospodarskom području druge zemlje smatraju dijelom uvoza usluga. Također, moraju se uključiti međunarodni tokovi ilegalnih usluga.

Osnovna statistika trgovine često se razlikuje u smislu definicije i pokrivenosti od zahtjeva u nacionalnim računima [4]:

- Podaci o međunarodnom prometu robe uglavnom se dobivaju putem deklaracija u carinskim službama. Ako zemlja primjenjuje opći trgovinski sustav, sva roba koja ulazi u zemlju bilježi se kao uvoz. Ukoliko se primjenjuje sustav posebne trgovine (npr. statistika trgovine izvan Europske unije), roba koja je primljena u carinska skladišta ne evidentira se u statistici međunarodne trgovine, osim ako naknadno ne ide u slobodan promet zemlje uvoznice.
- Poseban slučaj je statistika trgovine unutar Europske unije. Budući da se roba slobodno kreće između država članica Europske unije bez carinskih kontrola, statistike o robnoj razmjeni između država članica moraju se dobiti izvješćivanja. Kako bi se smanjio statistički teret ispitanika, mali trgovci su isključeni iz obveze izvješćivanja.
- Statistička evidencija prometa usluga temelji se na izjavama banaka svojim središnjim bankama ili izvješćima glavnih operatera. U globaliziranoj ekonomiji u

kojoj se usluge mogu pružati elektroničkim putem (npr. internetom) teško je identificirati povezane međunarodne tokove usluga.

- Osnovna statistika o međunarodnoj trgovini obično ne bilježi krijumčarenu robu ili međunarodne tokove ilegalnih usluga. Mali dio krijumčarene robe i ilegalnih usluga ipak može biti uključen u službenu trgovinsku statistiku.

Postoje dvije osnovne vrste uvoza [4]:

- Industrijska i potrošna roba
- Intermedijarni proizvodi i usluge.

Poduzeća uvoze robu i usluge radi opskrbe domaćeg tržišta robom po nižoj cijeni i boljoj kvaliteti od konkurentske robe proizvedene na domaćem tržištu. Također, uvoze proizvode koji nisu dostupni na lokalnom tržištu.

1.2. Izvoz robe

Izvoz su robe i usluge koje država proizvodi u zemlji i prodaje poduzećima ili kupcima koji se nalaze u stranoj zemlji. To rezultira priljevom sredstava u zemlju koja prodaje svoju robu i usluge. Tvrtke mogu odlučiti izvoziti svoje proizvode i usluge u stranu zemlju jer im to omogućuje [3]:

- Sudjelovanje u globalnoj trgovini
- Pristup novim tržištima
- Povećanje prihoda.

Tvrtke obično izvoze robu ili usluge u područja u kojima imaju konkurentsku prednost u odnosu na druge tvrtke jer su njihovi proizvodi ili usluge superiorniji. One, također, mogu izvoziti robu koju proizvode, a koja nedostaje drugim zemljama na temelju klime i geografije. Koraci prema izvozu robe prikazani su na Slici 2.1.

Koraci prema **IZVOZU** proizvoda

Slika 2.1. Koraci prema izvozu robe [5]

Izvoz je oduvijek bio okosnica gospodarskog rasta nacionalne ekonomije, uvjet uspješnog integriranja u svjetski tržišni sustav i temeljna sastavnica strategije svakog poduzeća. Iz navedenog razloga nacionalne ekonomije pridaju velik značaj izvozu te kroz različite programe potiču poduzeća na uključivanje u izvozne tokove [6].

1.3. Važnost međunarodne robne razmjene

U međunarodnoj razmjeni sudjeluje značajan broj subjekata koji se mogu kategorizirati s obzirom na različite kriterije. Već je ranije bilo govora o tome da kad se govori o međunarodnoj trgovini (razmjeni), nerijetko se situaciju promatra kao da država trguje s državom. Iako se države mogu javiti kao kupci ili prodavatelji u procesu međunarodne razmjene, one ipak čine skroman udjel u ukupnoj svjetskoj razmjeni. Veći broj trgovina otpada na poslovne subjekte, proizvodna i uslužna poduzeća, iz različitih zemalja. Pored navedenih sudionika u međunarodnoj razmjeni, država i poslovnih

subjekata, sudionici mogu biti i fizičke osobe, bilo da na međunarodnom tržištu nastupaju samostalno (direktno) ili indirektno preko zastupnika (agenta). Kada se govori o međunarodnim financijama, odnosno o sudionicima na tržištu kapitala, novca i deviza, ključni su sudionici: banke, investicijski fondovi, osiguravajuća društva i dr. Ovdje se ponovno javljaju i države koje se na međunarodnom tržištu mogu zaduživati, ali i davati kredite. Kad je riječ o bankama, banke koje sudjeluju u međunarodnim kretanjima su privatne banke, ali i razvojne banke, poput, Europske banke za obnovu i razvitak (EBRD – European Bank for Reconstruction and Development) [2].

Cijelu priču zaokružuju međunarodne institucije koje se mogu promatrati kao katalizatore u međunarodnoj razmjeni: njihov je ključni zadatak, primarno kroz donošenje unificiranih okvira za međunarodnu razmjenu, ubrzati i olakšati sam postupak međunarodne razmjene. Primjer takove institucije, koja je isključivo usmjerena na međunarodnu trgovinu, je Svjetska trgovinska organizacija (WTO – engl. World Trade Organization). Govoreći o međunarodnoj ekonomiji, temeljni naglasak bit će unutar ovog kolegija, upravo na međunarodnoj trgovini. Globalizacija kao fenomen niti je neizbježna niti je ireverzibilna, a trenutna trgovinska slika svijeta posljedica je, prvenstveno, djelovanja globalizacije na trgovinske tokove. Valja napomenuti i ulogu politike koja je, od slučaja do slučaja, znala i pomagati integraciju. Ipak, posebice u proteklih nekoliko desetljeća, politika je usmjerena na integraciju. Iako je vrlo nezahvalno sročiti u tek nekoliko paragrafa sve promjene koje su se u nedalekoj prošlosti zbile na planu međunarodne razmjene, navest će se barem one ključne. U proteklih je trideset godina svjetska trgovina rasla puno brže od svjetske proizvodnje. Od 1980. svjetska je trgovina rasla u prosjeku dvostruko brže od svjetske proizvodnje pri čemu je rast izraženiji u razmjeni usluga negoli je to slučaj u razmjeni roba [7].

Još jedan zanimljiv trend koji je potrebno istaknuti je i povezanost uvoza intermedijarnih dobara i izvoza. Gospodarstva uvoze sve više intermedijarnih dobara i usluga kako bi proizvodili za domaće i za inozemno tržište, a pritom postoji pozitivna povezanost između uvoza istih i porasta izvoza; što je više gospodarstvo integrirano u međunarodne proizvodne lance, više mu raste izvoz. Učinkovit pristup uvoznim intermedijarnim dobrima omogućuje tvrtkama porast efikasnosti i omogućuje održavanje njihove razine konkurentnosti u svjetskim razmjerima [7].

Gledajući u budućnost, projekcije budućih trgovinskih tijekova osjetljive su na niz pretpostavki: primarno razinu tehnološkog napretka, demografske trendove, investicijske

trendove, dostupnost energenata, razvoj transportnog sektora, kao i institucionalni (regulatorni) okviri i politički utjecaj. Tehnologija je, u tom smislu, ključni faktor daljnjeg razvoja, koji za primarni cilj ima povećanje produktivnosti, odnosno proizvodne učinkovitosti.

Važna je svakako i dostupnost energenata, kao i njihova (buduća) cijena te razvijenost prometne infrastrukture, koja itekako može, barem djelomično, preusmjeriti tokove svjetske razmjene. Nekoliko zemalja, primarno zemalja u razvoju, zabilježiti će značajniji porast stanovništva, ali utjecaj rasta stanovništva na njihov gospodarski razvoj ovisiti će o kvaliteti i obrazovnoj strukturi pridošle radne snage. Dodatan, i iznimno važan, aspekt daljnjeg globalnog scenarija rasta je i međunarodno kretanje kapitala, koje je zaista teško predvidivo, a uvelike ovisi i o institucionalnim okvirima i političkim prilikama unutar pojedinih ekonomija. Iako postojeći trendovi internacionalizacije proizvodnih lanaca mogu voditi i daljnjem otvaranju svjetskih ekonomija, posljednja (i najizraženija u dosadašnjoj povijesti) globalna recesija je ukazala na osjetljivost otvorenih ekonomija na eksterne šokove što bi moglo u budućnosti djelovati i kontra produktivno na daljnji stupanj međunarodne integracije.

U svakom slučaju valja imati na umu da promjene u bilo kojoj od navedenih ključnih pretpostavki mogu značajno promijeniti ishod analize i predviđanja o budućim globalnim kretanjima roba, usluga, rada i kapitala. Ono što je sigurno je da se treba pomno pratiti razvoj događaja na globalnoj sceni kako bi se u svjetske trgovinske tokove uključilo na optimalan način, bilo samostalno, kao radna snaga ili poduzeća ili generalno kao jedna od razvijenijih svjetskih ekonomija [8].

1.4. Utjecaj uvoza i izvoza na nacionalno gospodarstvo

Uvoz i izvoz imaju bitan utjecaj na nacionalna gospodarstva. Navedeni utjecaj može se razmatrati u kontekstu djelovanja uvoza i izvoza na bruto domaći proizvod, cjenovnu razmjenu te na inflaciju i kamatne stope.

1.4.1. Utjecaj na bruto domaći proizvod

Bruto domaći proizvod (BDP) je ukupna tržišna vrijednost svih finalnih dobara i usluga proizvedenih u gospodarstvu u određenoj godini. U usporedbi s prethodnim razdobljima, BDP govori o tome proizvodi li gospodarstvo više outputa (proširuje se) ili manje outputa (smanjuje se). Kao takav, korisna je mjera za procjenu učinkovitosti gospodarstva [9].

Bruto domaći proizvod (BDP) široko je mjerjenje ukupne ekonomske aktivnosti nacije. Uvoz i izvoz važne su komponente rashodovne metode izračuna BDP-a. Formula za BDP je sljedeća [10]:

$$\text{BDP} = C + I + G + (X - M)$$

gdje:

C = Potrošačka potrošnja na robu i usluge

I = Investicijska potrošnja na poslovna kapitalna dobra

G = Državna potrošnja na javna dobra i usluge

X = Izvozi

M = Uvoz.

U ovoj jednadžbi, izvoz minus uvoz ($X - M$) jednak je neto izvozu. Kada je izvoz veći od uvoza, brojka neto izvoza je pozitivna. To ukazuje da zemlja ima trgovinski suficit. Kada je izvoz manji od uvoza, brojka neto izvoza je negativna. To ukazuje da zemlja ima trgovinski deficit.

Kada je riječ o iskazivanju, razlikuju se dvije vrste BDP-a:

- Nominalni bruto domaći proizvod koji se izražava u tekućim cijenama te se pritom kod obračuna BDP-a količina množi s cijenama koje su aktualne u godini izračuna BDP-a/tekuće cijene
- Realni bruto domaći proizvod – izražava se u stalnim cijenama, a kod obračuna BDP-a količine se množe s cijenama određene bazne godine i to se primjenjuje u svim godinama obračuna na jednakom nivou/stalne cijene.

Odnos između nominalnog i realnog bruto domaćeg proizvoda naziva se BDP deflator te se izračunava prema sljedećoj formuli:

$$\text{BDP deflator} = (\text{nominalni BDP} / \text{realni BDP}) \times 100.$$

Formula za izračun realnog BDP-a je:

$$\text{RBDP} = (\text{NBDP} / \text{BDPD}) \times 100$$

gdje je:

RBDP – realni bruto domaći proizvod

NBDP – nominalni bruto domaći proizvod

BDPD – BDP deflator.

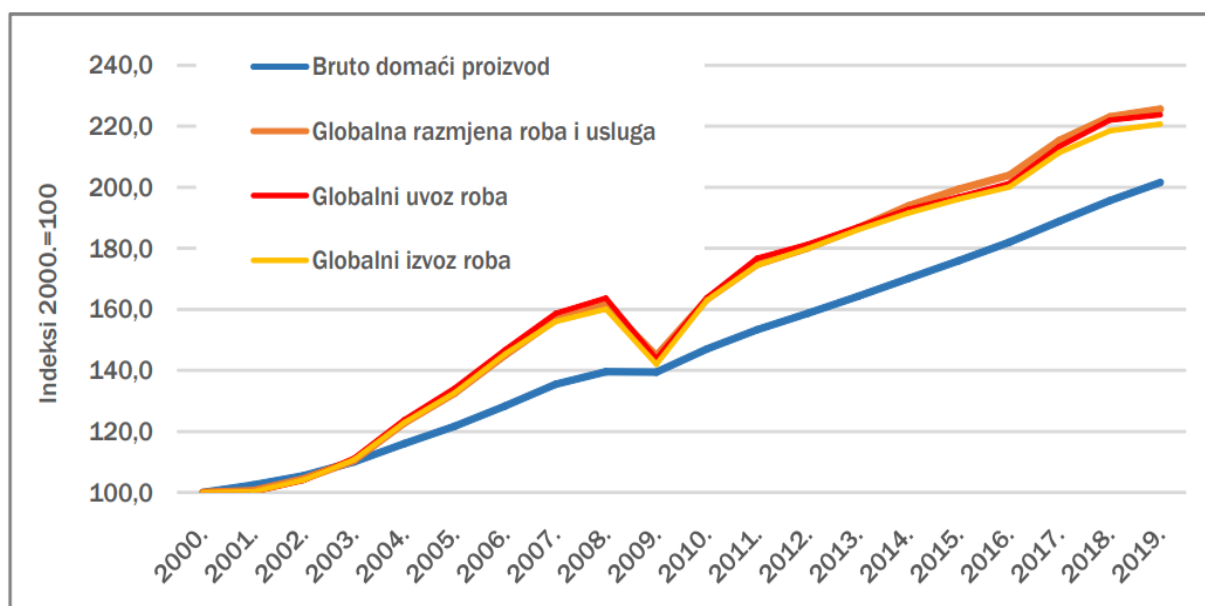
Iako se ukupni bruto domaći proizvod kao i bruto domaći proizvod po stanovniku (per capita) najčešće iskazuje u nominalnom iznosu (u tekućim cijenama), realne stope rasta ili pada bruto domaćeg proizvoda izračunavaju se primjenom BDP deflatora, tj. usporedbom realnog bruto domaćeg proizvoda u određenoj vremenskoj seriji.

Kada se koristi bruto domaći proizvod kao pokazatelj rasta i životnog standarda, bolje je koristiti bruto domaći proizvod po stanovniku jer on pokazuje realniju sliku. Razlog tome je što uzima u obzir broj stanovnika neke države što je vrlo važno u slučaju uspoređivanja dvije države koje se znatno razlikuju prema broju stanovnika.

Trgovinski suficit doprinosi gospodarskom rastu u zemlji. Kada je izvoz veći, to znači da postoji visoka razina proizvodnje iz tvornica i industrijskih objekata jedne zemlje, kao i veći broj ljudi koji se zapošljavaju kako bi se te tvornice održale u pogonu. Kada tvrtka izvozi visoku razinu robe, to je, također, jednako protoku sredstava u zemlju, što potiče potrošačku potrošnju i doprinosi gospodarskom rastu [10].

Kada država uvozi robu, to predstavlja odljev sredstava iz te zemlje. Domaće tvrtke su uvoznici i vrše plaćanja inozemnim subjektima, odnosno izvoznicima. Visoka razina uvoza ukazuje na snažnu domaću potražnju i rastuće gospodarstvo. Zdravo gospodarstvo je ono u kojem i izvoz i uvoz bilježe rast. To obično ukazuje na gospodarsku snagu i održiv trgovinski višak ili deficit. Ako izvoz raste, ali je uvoz značajno opao, to može ukazivati na to da su strane ekonomije u boljem stanju od domaćeg gospodarstva. S druge strane, ako izvoz naglo padne, a uvoz poraste, to može ukazivati na to da domaće gospodarstvo napreduje bolje od inozemnih tržišta [10].

Tijekom povijest zabilježen je kontinuiran trend rasta globalnog gospodarstva, a time i globalnog bruto domaćeg proizvoda (BDP). Navedeni trend uočen je i u posljednjih 20-ak godina. Podaci MMF-a ukazuju na to da je globalni BDP, odnosno ukupna proizvodnja robe i usluga 2019. godine u realnim iznosima bila dva puta veća, nego 2000. godine. Navedeni rast posljedica je i veće razmjene roba i usluga. Globalni izvoz i uvoz roba povećani su u navedenom periodu 2,2 puta. Slika 2.2. prikazuje realni rast globalnog BDP-a, robnog izvoza i uvoza te razmjene roba i usluga [11].

Slika 2.2. Realni rast globalnog BDP-a, robnog izvoza i uvoza te razmjene roba i usluga [11]

U periodu od 2011. do 2020. godine udio uvoza i izvoza u hrvatskom BDP-u se mijenjao. Najveći udio izvoza robe i usluga u BDP-u zabilježen je 2015. godine (10,3%) dok je najniži zabilježen 2020. godine (-22,7%). Najveći udio uvoza robe i usluga u BDP-u bio je 2015. godine (9,4%) dok je najniži bio 2020. godine (-12,3%). U 2020. godini došlo je do negativnih udjela uvoza i izvoza u BDP-u te je navedeno bilo posljedica pandemije COVID-19. Također, uočava se kako je predmetne godine pandemija imala negativniji utjecaj na izvoz Republike Hrvatske u odnosu na uvoz u Republiku Hrvatsku [12].

Tablica 2.1. Udio uvoza i izvora u hrvatskom BDP-u [12]

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Nacionalni računi (realne stope promjene, %)												
BDP	-0,1	-2,3	-0,4	-0,3	2,5	3,5	3,4	2,9	3,5	-8,1	10,8	4,1
Osobna potrošnja	1,0	-2,4	-1,6	-2,5	0,2	3,1	3,2	3,3	4,0	-5,3	9,4	3,7
Državna potrošnja	1,3	-0,9	0,7	1,3	-0,9	1,0	2,2	2,4	3,3	4,1	1,0	2,8
Investicije u fiksni kapital	-3,7	-4,6	1,0	-2,3	8,4	5,0	1,5	3,8	9,8	-6,1	7,9	7,8
Izvoz robe i usluga	2,3	-1,5	2,5	7,4	10,3	7,0	6,9	3,7	6,8	-22,7	31,1	8,1
Uvoz robe i usluga	2,5	-2,4	3,2	3,5	9,4	6,5	8,4	7,5	6,5	-12,3	19,0	7,8

1.4.2. Utjecaj na cjenovnu razmjenu

Odnos između uvoza i izvoza neke zemlje i njezinog tečaja je kompliciran jer postoji stalna povratna sprega između međunarodne trgovine i načina na koji se valuta zemlje cijeni. Tečaj utječe na trgovinski suficit ili deficit, što zauzvrat utječe na tečaj. Općenito, međutim, slabija domaća valuta potiče izvoz i poskupljuje uvoz. S druge strane, jaka domaća valuta koči izvoz i čini uvoz jeftinijim [10].

Standardna makroekonomska teorija navodi kako deprecijacija realnog tečaja dovodi do poboljšanja međunarodne kompetitivnosti te posljedično dolazi do povećanja realnog izvoza. S druge strane, realna vrijednost uvoza trebala bi pasti poradi poskupljenja uvoznih proizvoda. Pozitivan učinak na neto izvoz ne nije vidljiv odmah po deprecijaciji poradi rasta cijena uvoznih proizvoda te navedeno može u kratkom periodu dovesti do pogoršanja međunarodne trgovinske bilance. No, s vremenom domaći potrošači supstituiraju inozemna dobra relativno jeftinim domaćim dobrima, a stranci supstituiraju svoja relativno skuplja dobra proizvodima iz zemlje čija je valuta deprecirala. Navedena kretanja dovode do poboljšanja međunarodne trgovinske bilance u zemlji čija je valuta deprecirala. To ukazuje na činjenicu da bi neto izvoz nakon deprecijacije trebao pratiti dinamiku tzv. J-krivulje. Ukoliko je u dugom (srednjem) roku međunarodna trgovinska pozicija zemlje čija je valuta deprecirala povoljnija od inicijalne, zadovoljen je Marshall-Lernerov uvjet [13]. Taj se kanal prijenosa tečajnih promjena na hrvatsko gospodarstvo empirijski najčešće analizira.

„Zbog velikog udjela europske međunarodne trgovinske razmjene tečaj kune prema euru ima najveći ponder u efektivnom tečaju (jednadžba, stoga će velike oscilacije u tečaju kune prema euru biti u značajnoj mjeri vidljive u dinamici efektivnog tečaja. Parametar uz tečaj u jednadžbi izvoznih cijena očekivano je negativan, što znači da će deprecijacija pojeftiniti izvoz, odnosno aprecijacija će ga poskupiti. Uvozne (izvozne) cijene ulaze u standardne dugoročne jednadžbe realnog uvoza (izvoza) uz negativan predznak, pa je jasno kako će naposljetku uvoz pasti (izvoz narasti) zbog deprecijacije tečaja, što je u skladu s uobičajenom makroekonomskom teorijom. Dinamika prilagodbe uvoza, izvoza i neto izvoza odnosno izgled J-krivulje ovisit će o relativnim vrijednostima različitih parametara, ali naravno i o neizravnim efektima zbog promjena domaćih varijabla prouzročenih učincima deprecijacije na bilance domaćih sektora [13].

1.4.3. Utjecaj na inflaciju i kamatne stope

Autor knjige „Monetarne politike“, Ivan Lovrinović, u uvodnom djelu poglavlja o inflaciji opisao je inflaciju kao bolest koja povremeno zahvaća gospodarski organizam i samim time izaziva duboke poremećaje u kojima se ti gospodarski sustavi sve više gube jer im inflacija zamagljuje realne odnose zbog čega su vidno uzdrmani i u nemogućnosti vremenski planirati i poslovati [14].

S obzirom na dugotrajnu popularnost termina inflacije u gospodarskim krugovima, do danas su se mnogi autori osvrnuli na problematiku vezanu uz termin inflacije, zbog čega i ne čudi činjenica na brojne interpretacije tog procesa i aktualne gospodarske pojave. Tako se inflacije kao gospodarska pojava od strane određenog broja autora tretira kao čitav sustav nestabilnosti i gospodarskih poremećaja, dok se od strane drugih autora tretira kao monetarni izraz za opis ekonomske neravnoteže i nestabilnosti ili pak od strane trećih autora kao monetarna posljedica uzrokovana određenim poremećajima u gospodarstvu.

Iz razloga što svatko definira inflaciju iz različitog kuta razmatranja, bez obzira da li se termin inflacije interpretirao kao pad kupovne moći novca ili pak kao porast cijena roba i usluga, sve definicije inflacije su manje-više točne jer i u jednom i u drugom slučaju predstavljaju obezvređivanje kupovne moći novca zbog rasta cijena.

Inflacija i kamatne stope utječu na uvoz i izvoz prvenstveno svojim utjecajem na tečaj. Viša inflacija obično dovodi do viših kamatnih stopa. Tradicionalna teorija valute smatra da će valuta s višom stopom inflacije (i posljedično višom kamatnom stopom) deprecirati u odnosu na valutu s nižom inflacijom i nižom kamatnom stopom. Prema teoriji nepokrivenog kamatnog pariteta, razlika u kamatnim stopama između dvije zemlje jednaka je očekivanoj promjeni njihovog tečaja. Dakle, ako je razlika u kamatnim stopama između dvije različite zemlje dva posto, tada bi se očekivalo da će valuta zemlje s višom kamatnom stopom deprecirati dva posto u odnosu na valutu zemlje s nižom kamatnom stopom.

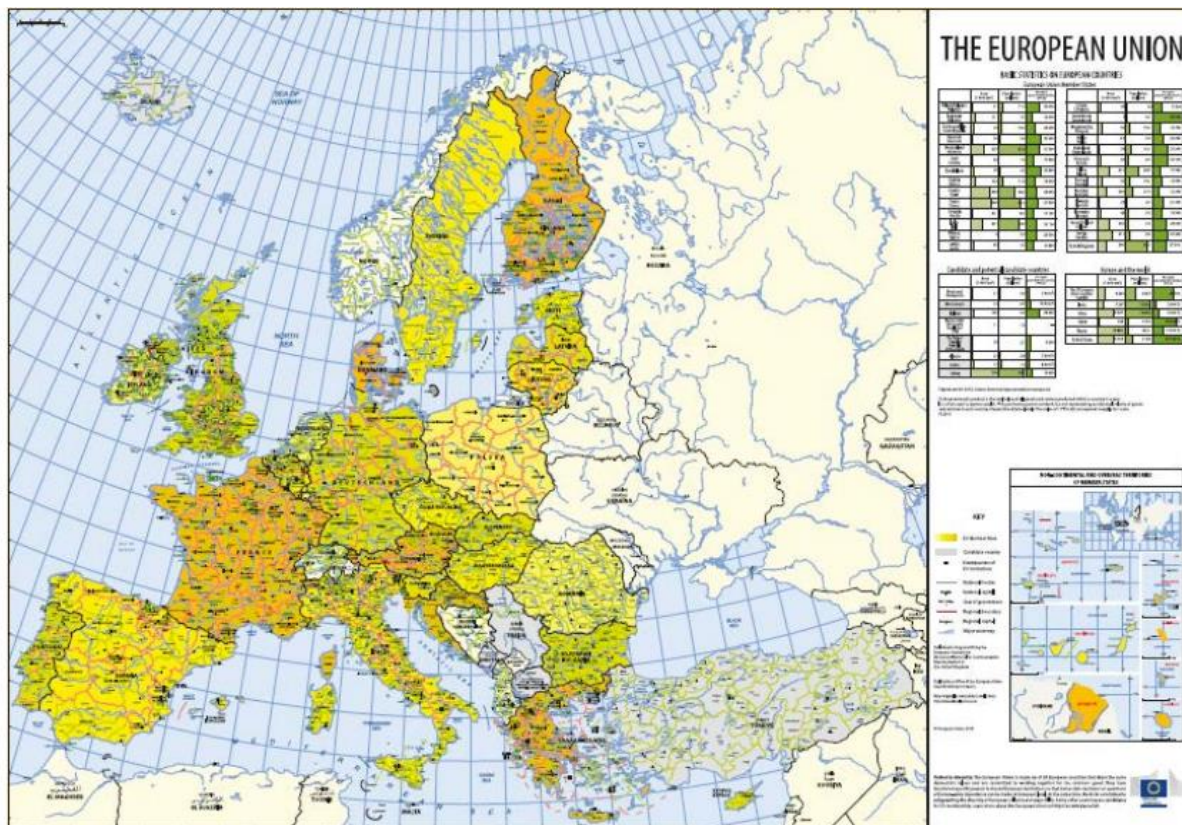
Međutim, okruženje s niskim kamatama koje je uobičajeno u većini svijeta od globalne kreditne krize 2008.-2009. dovelo je do toga da ulagači i špekulanti idu za boljim prinosima koje nude valute s višim kamatnim stopama. To je utjecalo na jačanje valuta koje nude više kamatne stope. Budući da ovi ulagači moraju biti uvjereni da deprecijacija

valute neće nadoknaditi veće prinose, ova je strategija općenito ograničena na stabilne valute zemalja s jakim ekonomskim temeljima [10].

Jača domaća valuta može negativno utjecati na izvoz i trgovinsku bilancu. Viša inflacija, također, može utjecati na izvoz tako što ima izravan utjecaj na ulazne troškove kao što su materijali i rad. Ovi veći troškovi mogu imati značajan utjecaj na konkurentnost izvoza u međunarodnom trgovinskom okruženju.

2. Izvoz država članica Europske unije

Uvoz i izvoz robe u Europsku uniju značajan je element međunarodne trgovinske razmjene. Na globalnoj razini, Europska unija čini 16% uvoza i izvoza (Slika 3.1.).

Slika 3.1. Udio uvoza i izvoza EU u svjetskom uvozu i izvozu [15]

2.1. Europska unija i europodručje

Izvoz robe europodručja u ostatak svijeta u listopadu 2021. godine iznosi 214,0 milijardi eura, što je povećanje od 7,3% u odnosu na listopad 2020. godinu (199,4 milijarde eura). Uvoz iz ostatka svijeta iznosio je 210,4 milijarde eura, što je porast od 24,1% u odnosu na listopad 2020. (169,6 milijardi eura). Kao rezultat toga, europodručje je u listopadu 2021. zabilježilo višak od 3,6 milijardi eura u robnoj razmjeni s ostatkom svijeta, u usporedbi s +29,8 milijardi eura u listopadu 2020. godine. Trgovina unutar europodručja porasla je na 196,7 milijardi eura u listopadu 2021. godine što je više za 17,3% u odnosu na listopad 2020. godine [16].

Slika 3.2. Međunarodna razmjena europodručja [16]

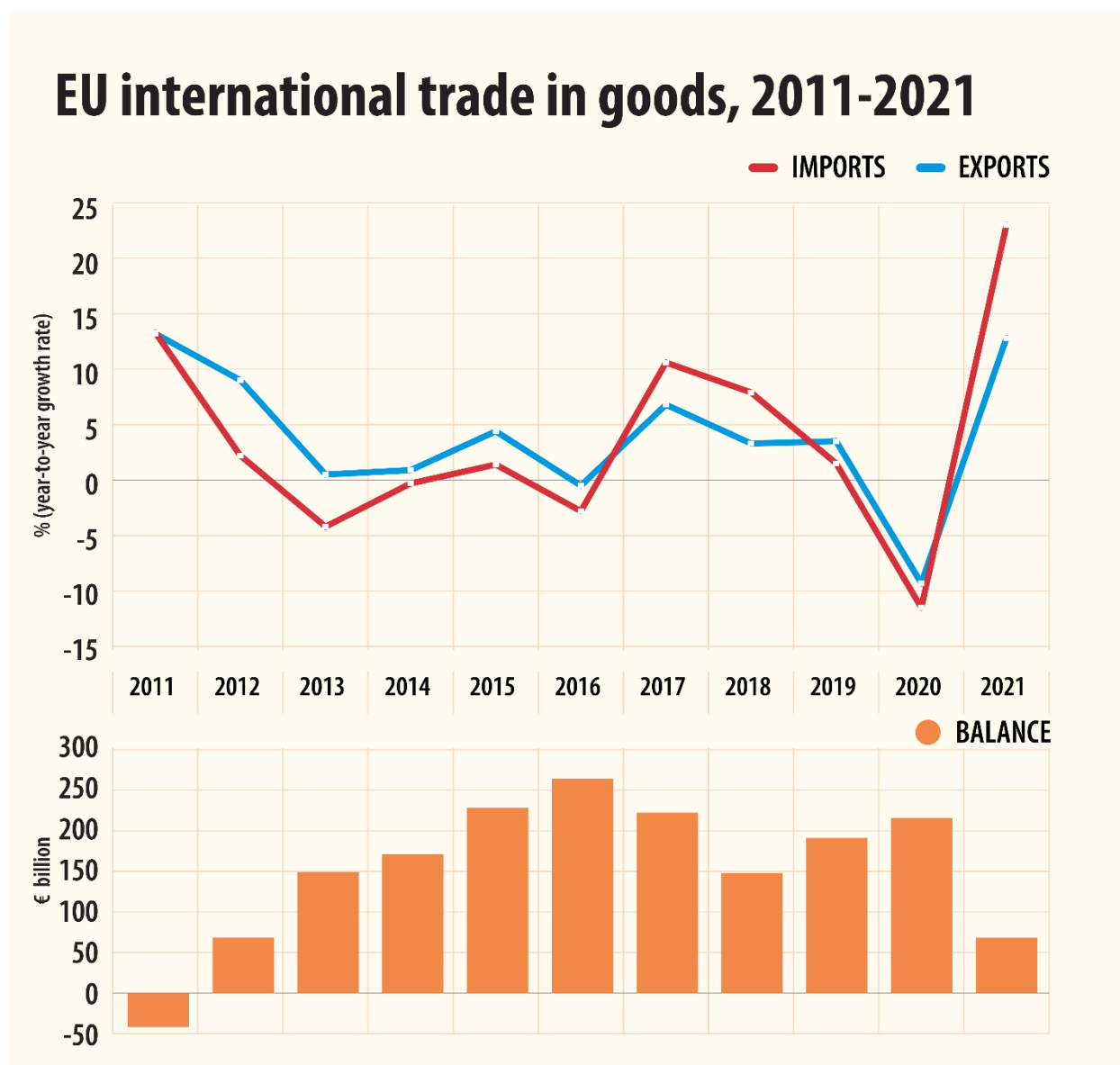
U razdoblju od siječnja do listopada 2021. godine izvoz robe eurozone u ostatak svijeta porastao je na 1 989,6 milijardi eura (povećanje od 13,9% u odnosu na siječanj-listopad 2020. godine), a uvoz je porastao na 1 854,2 milijarde eura (povećanje od 18,4% u odnosu na siječanj-listopad 2020. godine). Kao rezultat toga, europodručje je zabilježilo suficit od 135,3 milijarde eura, u usporedbi s +180,9 milijardi eura u razdoblju siječanj-listopad 2020. godine. Trgovina unutar europodručja porasla je na 1 780,3 milijarde eura u razdoblju od siječnja do listopada 2021., što je povećanje od 19,6% u odnosu na siječanj - listopad 2020. godine [16]. Trgovina europodručja prikazana je u Tablici 3.1.

Tablica 3.1. Trgovina europodručja - desezonirani podaci [16]

Flows	Oct 20	Oct 21	Growth	Jan-Oct 20	Jan-Oct 21	Growth
Extra-EA exports	199.4	214.0	7.3%	1 747.0	1 989.6	13.9%
Extra-EA imports	169.6	210.4	24.1%	1 566.1	1 854.2	18.4%
Extra-EA trade balance	29.8	3.6		180.9	135.3	
Intra-EA trade	167.7	196.7	17.3%	1 488.5	1 780.3	19.6%

U 2021. godini međunarodna razmjena EU-a doživjela je snažan oporavak od pada izvoza i uvoza zabilježenog 2020. zbog utjecaja pandemije koronavirusa. U 2021. godini je uvoz povećan za 23%, a izvoz za 13%. Gledajući posljednje desetljeće, stopa rasta izvoza dosegla je vrhunac u 2011. (+13%) i ostala je pozitivna do 2016. godine kada je pala (-0,5%), nakon čega je uslijedio oporavak od 7% u 2017. godini. Stopa rasta izvoza ostala je pozitivna u sljedeće dvije godine, ali se naglo smanjio 2020. godine (-

9%) u kontekstu pandemije COVID-19. Stopa rasta uvoza, također, je dosegla vrhunac 2011. (+13%), nakon čega su uslijedile male fluktuacije između 2012. i 2015. godine, prije nego što je značajno porasla u 2017. (+11%) i 2018. (+8%), te zatvorila desetljeće naglim padom (-12%) u 2020. godini [17].

ec.europa.eu/eurostat

Slika 3.3. Međunarodna robna razmjena Europske unije od 2011. do 2021. godine [17]

U 2021. bilanca robne razmjene EU-a zabilježila je suficit od 68 milijardi eura, što je najniži suficit od 2011., kada je trgovinska bilanca zabilježila manjak od 42 milijarde eura. Ovakav razvoj potaknut je, posebice, naglim porastom vrijednosti uvoza energije krajem 2021. godine, s povećanjem trgovinskih deficita u studenom i prosincu. Nakon 2011. trgovinska bilanca bilježi kontinuirani suficit, dosegnuvši vrhunac od 264 milijarde

eura u 2016. Suficit se smanjio 2017. (222 milijarde eura) i 2018. (148 milijardi eura), a zatim se ponovno povećao 2019. (191 milijarda eura) i 2020. (216 milijardi eura).

Ova informacija proizlazi iz nedavno objavljenih podataka o međunarodnoj robnoj razmjeni. Ovaj članak predstavlja samo nekoliko nalaza iz detaljnijeg članka s objašnjenjima statistike.

Izvoz robe izvan Europske unije u listopadu 2021. godine vrijedio je 190,7 milijardi eura, što je povećanje od 6,4% u odnosu na listopad 2020. godine (179,2 milijarde eura). Uvoz iz ostatka svijeta iznosio je 194,9 milijardi eura, što je za 29,1% više u odnosu na listopad 2020. godine (151,0 milijardi eura). Kao rezultat toga, EU je u listopadu 2021. zabilježila deficit od 4,2 milijarde eura u robnoj razmjeni s ostatkom svijeta, u usporedbi s suficitom od 28,2 milijarde eura u listopadu 2020. Trgovina unutar EU porasla je na 306,3 milijarde eura u listopadu 2021. što je +13,8% u odnosu na listopad 2020. godine [16].

Slika 3.4. Međunarodna robna razmjena Europske unije [16]

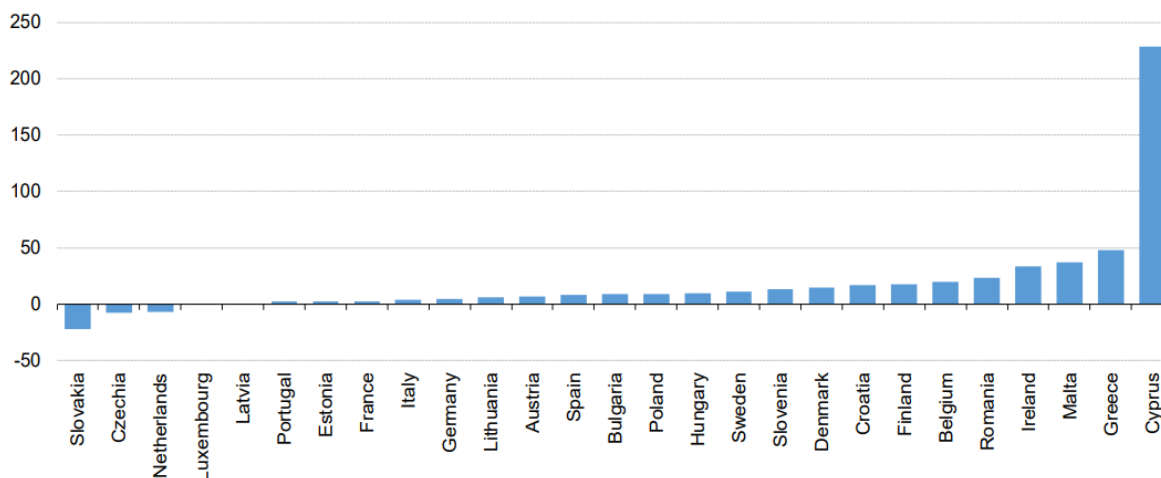
U razdoblju od siječnja do listopada 2021. godine izvoz roba izvan EU porastao je na 1 780,4 milijarde eura (povećanje od 12,7% u odnosu na siječanj-listopad 2020. godine), a uvoz je porastao na 1 692,9 milijardi eura (povećanje od 19,4% u odnosu na siječanj-listopad 2020. godine). Kao rezultat toga, EU je zabilježila suficit od 87,5 milijardi eura u usporedbi sa +162,2 milijarde eura u razdoblju od siječnja do listopada 2020. godine. Trgovina unutar EU porasla je na 2 798,5 milijardi eura u razdoblju od siječnja do listopada 2021. godine, što je +19,1% u odnosu na siječanj-listopad 2020. godine.

Tablica 3.2. Trgovina EU - desezonirani podaci [16]

Flows	Oct 20	Oct 21	Growth	Jan-Oct 20	Jan-Oct 21	Growth
Extra-EU exports	179.2	190.7	6.4%	1 580.0	1 780.4	12.7%
Extra-EU imports	151.0	194.9	29.1%	1 417.9	1 692.9	19.4%
Extra-EU trade balance	28.2	-4.2		162.2	87.5	
Intra-EU trade	269.2	306.3	13.8%	2 350.3	2 798.5	19.1%

U listopadu 2021., u usporedbi s listopadom 2020. godine, sve države članice zabilježile su povećanje izvoza izvan EU, osim Slovačke (-22%), Češke (-8%) i Nizozemske (-7%). Najveći porast zabilježen je na Cipru (+228%), u Grčkoj (48%), na Malti (+37%) i u Irskoj (34%) [16].

Extra-EU exports by Member State - October 2021
% change compared to October 2020

Slika 3.5. Izvoz pojedinih država članica EU u područje izvan EU [17]

Tablica u nastavku prikazuje vrijednost izvoza iz Europske unije u pojedine države u 2021. godini.

Tablica 3.3. Izvoz iz Europske unije u pojedine države [18]

European Union Exports By Country	Value	Year
United States	\$463.61B	2021
United Kingdom	\$332.33B	2021
China	\$260.61B	2021
Switzerland	\$185.66B	2021
Russia	\$104.47B	2021
Turkey	\$93.18B	2021
Japan	\$71.53B	2021
Norway	\$65.48B	2021
South Korea	\$60.74B	2021
India	\$46.26B	2021
Mexico	\$44.25B	2021
Canada	\$43.47B	2021
Brazil	\$38.96B	2021

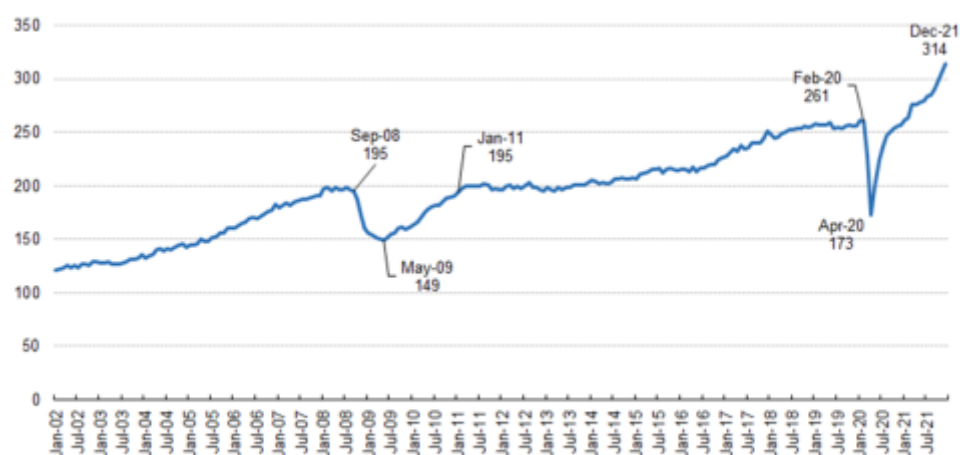
European Union Exports By Country	Value	Year
Australia	\$38.52B	2021
United Arab Emirates	\$34.89B	2021
Ukraine	\$33.16B	2021
Singapore	\$31.97B	2021
Morocco	\$29.43B	2021
Saudi Arabia	\$28.40B	2021

2.2. Godišnja usporedba po državama članica

Desezonirana vrijednost ukupnog mjesečnog izvoza robe za države članice EU-a u druge države članice EU-a prikazana je na donjoj slici. Između siječnja 2002. i prosinca 2021. izvoz robe porastao je s 121 milijarde eura na 314 milijardi eura. Od rujna 2008. do svibnja 2009. godine došlo je do naglog pada vrijednosti robnog izvoza. Nakon tog pada vrijednost robnog izvoza ponovno je počela rasti. Zbog pandemije COVID-19 izvoz je dramatično pao između veljače 2020. i travnja 2020. godine. Međutim, do prosinca 2021. godine bio je znatno iznad razine prije pandemije.

Intra EU exports of goods, January 2002 - December 2021

€ billion, seasonally adjusted data

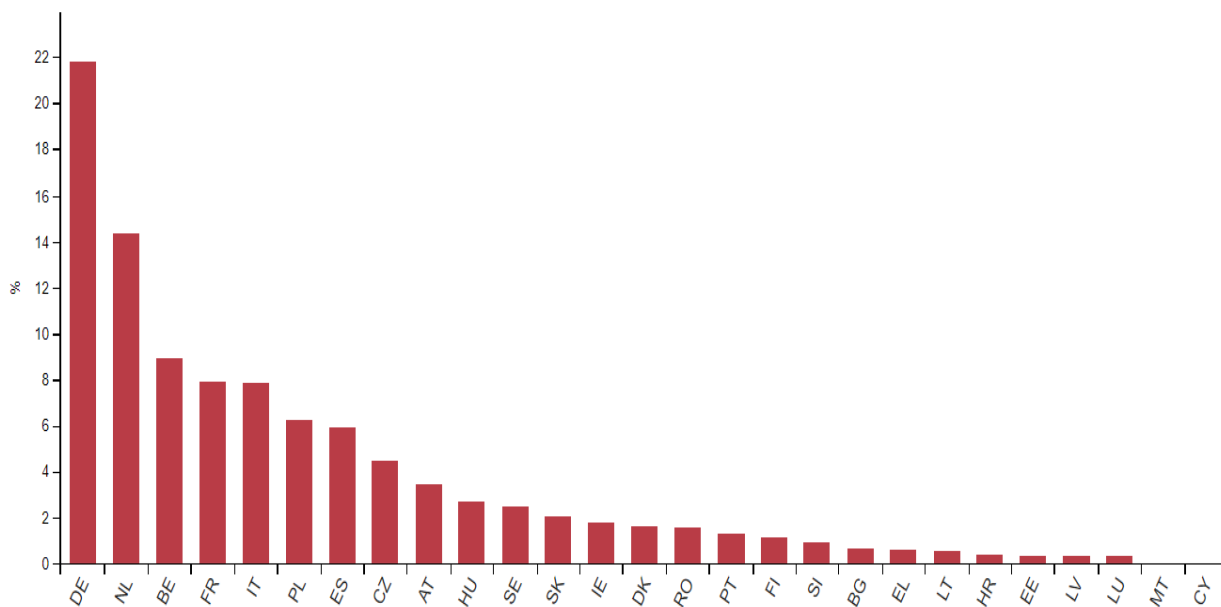

Source: Eurostat (online data code: ext_st_eu27_2020sitc)

eurostat

Slika 3.6. Kretanje izvoza jedne države članice EU u drugu u periodu od 2002. do 2021. godine [19]

Izvoz robe u druge države članice Europske unije u 2021. (% u ukupnom izvoza unutar EU) prikazan je u nastavku.

Slika 3.7. Izvoz robe u druge države članice Europske unije u 2021. (% u ukupnom izvoza unutar EU) [19]

Od uvođenja Intrastat sustava prikupljanja podataka za trgovinu robom unutar EU 1. siječnja 1993., vrijednost izvoza robe unutar EU konstantno je veća od vrijednosti uvoza robe unutar EU. U teoriji, budući da se izvoz robe unutar EU-a deklarira kao vrijednost tipa FOB, a uvoz robe unutar EU-a se deklarira kao vrijednost CIF, vrijednost uvoza robe unutar EU-a trebala bi biti nešto viša od vrijednosti izvoza robe unutar EU-a. Izvoz robe unutar EU-a je pouzdanija mjera ukupne robne razmjene unutar EU-a budući da, na agregiranim razinama, ukupan izvoz roba unutar EU-a ima bolju pokrivenost od ukupnog uvoza unutar EU [19].

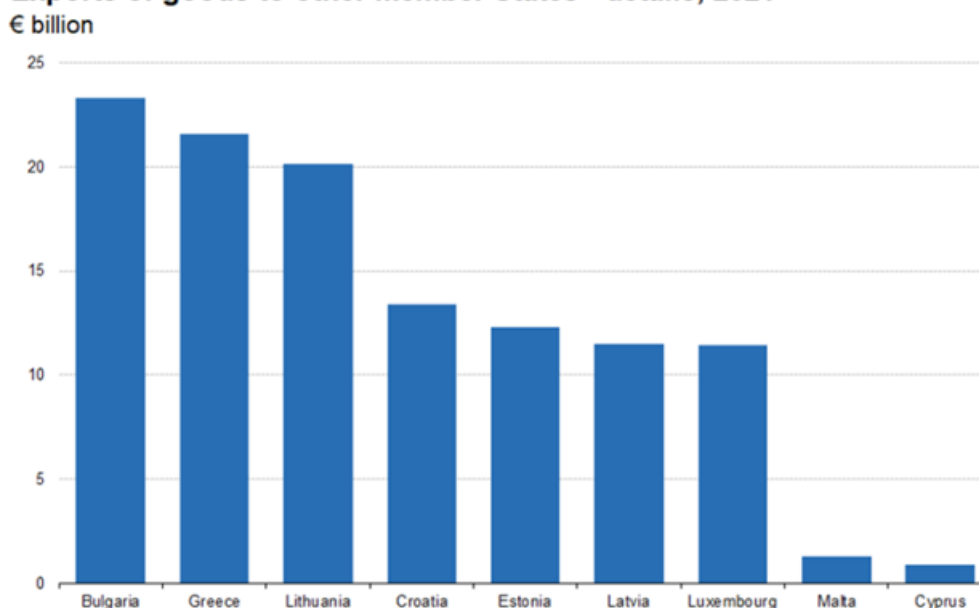

*Slika 3.8. Izvoz robe u druge države članice EU, 2021.
(milijarde eura) [19]*

Postoje velike varijacije u vrijednosti izvoza robe država članica partnerima unutar EU-a U 2021. godine vrijednost izvozne robne razmjene unutar EU kretala se od 751 milijarde eura za Njemačku do 0,9 milijardi eura za Cipar. Bilo je devet država članica čiji je izvoz robe partnerima u EU bio veći od 100 milijardi eura 2020. godine, što čini 81% ukupne vrijednosti izvoza robe unutar EU [19].

Slika 3.10. prikazuje detalje o izvozu robe u druge države članice Europske unije u 2021. godini (milijarde eura).

Exports of goods to other Member States - details, 2021

Slika 3.9. Detalji izvoza u druge države članice EU [19]

U četiri zemlje vrijednost izvoza robe partnerima u EU porasla je za više od 10% godišnje u prosjeku između 2002. i 2021. godine. To su Latvija (10,9%), Litva (10,3%), Poljska i Bugarska (obje 10,2%). Preostale 23 države članice bile su prilično jednako podijeljene: u njih 10 prosječni godišnji rast bio je između 5% i 10%, a u 13 ispod 5%. Države članice u istočnoj Europi imaju više stope rasta (Tablica 3.5.).

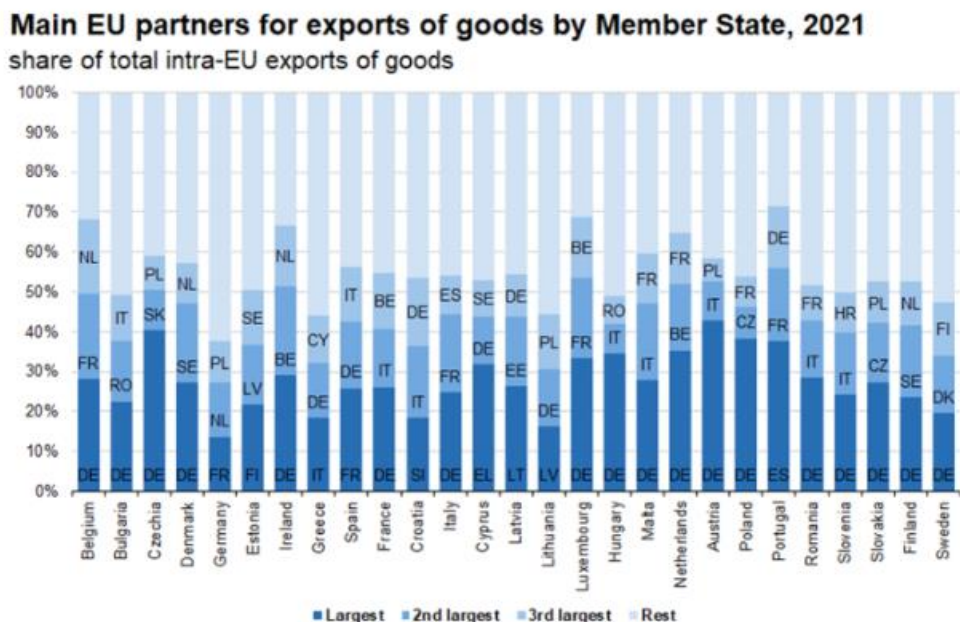
Tablica 3.4. Stope rasta izvoza u druge članice EU [19]

Exports of goods to other Member States, 2002 and 2021

€ billion and %

	2002	2021	Annual average growth rate
Belgium	152	308	3.8%
Bulgaria	4	23	10.2%
Czechia	33	155	8.4%
Denmark	37	56	2.2%
Germany	363	751	3.9%
Estonia	3	12	8.0%
Ireland	39	61	2.4%
Greece	7	22	6.1%
Spain	87	205	4.6%
France	196	272	1.7%
Croatia	3	13	7.4%
Italy	148	271	3.2%
Cyprus	0	1	8.2%
Latvia	2	11	10.9%
Lithuania	3	20	10.3%
Luxembourg	9	11	1.4%
Hungary	30	94	6.3%
Malta	1	1	2.7%
Netherlands	182	494	5.4%
Austria	60	119	3.7%
Poland	34	215	10.2%
Portugal	20	46	4.6%
Romania	10	54	9.2%
Slovenia	8	33	7.5%

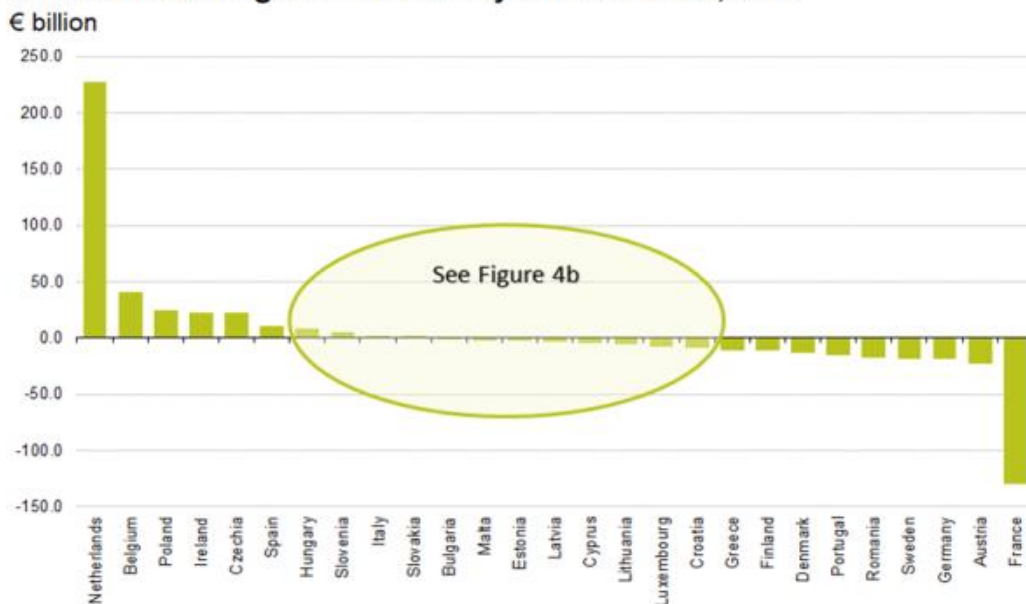
U 20 država članica tri najveća partnera čine više od 50% izvoza unutar EU (Slika 3.11.). Za daljnjih šest država članica tri najveća partnera imaju između 40% i 50% izvoza unutar EU-a. Samo u Njemačkoj (38%) taj je udio ispod 40%. Njemačka se najčešće (25 puta) pojavljivala kao prva tri partnera, a Francuska i Italija po 10 puta.

Slika 3.10. Glavni partneri EU-a za izvoz robe po državama članicama, 2021. godina [19]

U 2021. godini deset država članica imalo je trgovinski suficit (Slika 3.12.). Suficit je bio najveći u Nizozemskoj (227,4 milijarde eura). Također je bio iznad 10 milijardi eura u Belgiji (40,3 milijarde eura), Poljskoj (25,0 milijardi eura), Irskoj (22,8 milijardi eura), Češkoj (22,5 milijardi eura) i Španjolskoj (10,5 milijardi eura). 17 država članica ima trgovinski deficit. Deficit je bio najveći u Francuskoj (130,3 milijarde eura). Također je iznosio više od 10 milijardi eura u Austriji (23,2 milijarde eura), Njemačkoj (19,0 milijardi eura), Švedskoj (18,9 milijardi eura), Rumunjskoj (17,2 milijarde eura), Portugalu (15,4 milijarde eura), Danskoj (13,4 milijarde eura), Finska (11,6 milijardi eura) i Grčka (11,5 milijardi eura).

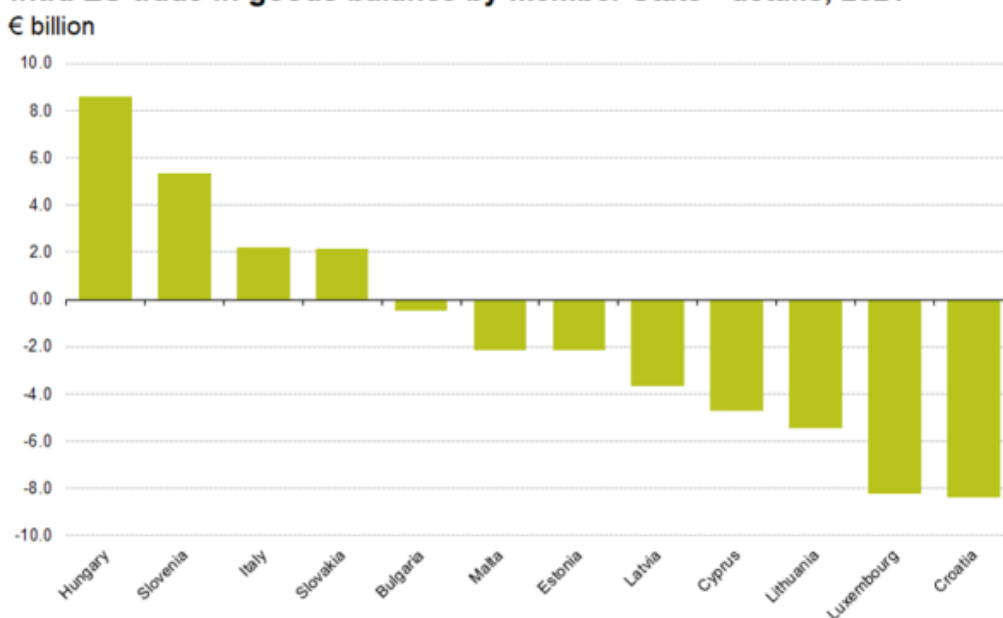
Intra EU trade in goods balance by Member State, 2021

Slika 3.11.. Saldo robne razmjene unutar EU-a po državama članicama, 2021 (milijarde eura) [19]

U 12 država članica trgovinska bilanca bila je između +10 milijardi eura i -10 milijardi eura (Slika 3.13.).

Intra EU trade in goods balance by Member State - details, 2021

Slika 3.12. Saldo robne razmjene unutar EU po državama članicama - detalji, 2021. godina [19]

U 2002. godini 18 država članica imalo je trgovinski deficit za robnu razmjenu unutar EU (Tablica 3.6.). U Španjolskoj, Italiji, Poljskoj i Sloveniji to se promijenilo u suficit

do 2021. Godine 2002. devet država članica imalo je trgovinski suficit za trgovinu robom unutar EU. U Njemačkoj, Danskoj i Finskoj to se promijenilo u deficit do 2021. godine [19].

Tablica 3.5. Saldo robne razmjene unutar EU, 2002. – 2021.

(milijun €) [19]

Intra EU trade in goods balance, 2002 - 2021

€ million

	2002	2021	Trend
Belgium	13 416	40 604	
Bulgaria	-1 043	-535	
Czechia	2 894	22 381	
Denmark	1 368	-13 315	
Germany	53 105	-18 120	
Estonia	-575	-2 192	
Ireland	25 193	22 862	
Greece	-15 032	-11 484	
Spain	-22 481	10 253	
France	-19 300	-129 778	
Croatia	-4 555	-8 415	
Italy	-4 567	2 383	
Cyprus	-1 725	-4 684	
Latvia	-1 692	-3 735	
Lithuania	-1 204	-5 532	
Luxembourg	-2 075	-8 074	
Hungary	4 562	8 563	
Malta	-833	-2 100	
Netherlands	70 520	226 097	
Austria	-6 107	-22 997	
Poland	-5 344	24 842	
Portugal	-12 256	-15 353	
Romania	-2 138	-17 168	
Slovenia	-904	5 313	
Slovakia	990	2 091	
Finland	1 485	-11 603	
Sweden	-956	-19 007	

U 2021. godini Nizozemska, koja je imala najveći trgovinski suficit u apsolutnom iznosu, imala je i najveći omjer izvoza i uvoza (185), a slijedi je Irska (160) (Tablica 3.7.). Francuska, koja je imala najveći trgovinski deficit u apsolutnom iznosu, zauzeo 22. mjesto po omjeru izvoza i uvoza. Njezin omjer od 68 bio je veći od onog u Grčkoj (65), Hrvatskoj (61), Luksemburgu (58), Malti (38) i Cipru (16) koji su svi imali niži deficit u apsolutnom iznosu od Francuske.

Tablica 3.6. Roba unutar EU: izvoz podijeljen s uvozom, 2002.-2021. godina
(%) [19]

Intra EU goods: exports divided by imports, 2002 - 2021

%

	2002	2021	Trend
Belgium	110	115	
Bulgaria	78	98	
Czechia	110	117	
Denmark	104	81	
Germany	117	98	
Estonia	83	85	
Ireland	281	160	
Greece	31	65	
Spain	79	105	
France	91	68	
Croatia	42	61	
Italy	97	101	
Cyprus	10	16	
Latvia	47	75	
Lithuania	72	78	
Luxembourg	81	58	
Hungary	118	110	
Malta	48	38	
Netherlands	164	185	
Austria	91	84	
Poland	86	113	
Portugal	61	75	
Romania	82	76	
Slovenia	90	119	
Slovakia	108	103	
Finland	106	77	
Sweden	98	82	

U Tablici 3.8. prikazuje se trgovinski odnos pojedinih država članica s partnerima izvan EU-a kako bi se dodao dodatni kontekst tumačenju salda robne razmjene unutar EU-a. Prikazuje omjer 'izvoza robe podijeljen s uvozom robe' po državama članicama za trgovinu s partnerima izvan EU-a. U 2021. taj je omjer bio najveći u Irskoj (159), Danskoj (148) i Njemačkoj (145), a najmanji u Grčkoj (59), Nizozemskoj (58) i Malti (55) [19].

Tablica 3.7. Roba izvan EU: izvoz podijeljen s uvozom, 2002.-2021. godina
(%)

Extra EU goods: exports divided by imports, 2002 - 2021

%	2002	2021	Trend
Belgium	107	93	
Bulgaria	65	74	
Czechia	60	80	
Denmark	134	148	
Germany	138	145	
Estonia	49	108	
Ireland	131	159	
Greece	32	59	
Spain	71	76	
France	116	110	
Croatia	54	80	
Italy	111	124	
Cyprus	13	77	
Latvia	84	115	
Lithuania	67	119	
Luxembourg	81	112	
Hungary	47	75	
Malta	115	55	
Netherlands	64	58	
Austria	137	121	
Poland	52	74	
Portugal	74	83	
Romania	69	73	
Slovenia	112	73	
Slovakia	36	89	
Finland	177	138	
Sweden	162	140	

Usporedba Tablice 3.7. i Tablice 3.8. ukazuje na to da je sedam država članica (Bugarska, Grčka, Hrvatska, Cipar, Malta, Portugal i Rumunjska) poslovalo s trgovinskim deficitom u trgovini unutar i izvan EU u 2021. godini. Bilo je osam država članica (Belgija, Češka, Španjolska, Mađarska, Nizozemska, Poljska, Slovenija i Slovačka) s suficitom - naznačenim vrijednošću iznad 100% u Tablici 3.7. - u trgovini unutar EU, ali manjkom u trgovini izvan EU. Deset država članica (Danska, Njemačka, Estonija, Francuska, Latvija, Litva, Luksemburg, Austrija, Finska i Švedska) poslovalo je s manjkom u trgovini unutar EU, ali suficitom u trgovini izvan EU. Konačno, Irska i Italija imale su trgovinski suficit u oba područja.

U 2021. 15 država članica imalo je omjer ukupnog izvoza i ukupnog uvoza između 85% i 110% (Tablica 3.9.). Osam država članica (Grčka, Francuska, Hrvatska, Cipar, Luksemburg, Malta, Portugal i Rumunjska) imalo je omjer manji od 85%, dok su četiri države članice (Njemačka, Irska, Italija i Nizozemska) imale omjer veći od 110%.

Tablica 3.8. EU roba ukupno: izvoz podijeljen s uvozom, 2002.-2021.

(%, ukupno = unutar EU + izvan EU) [19]

EU goods total: exports divided by imports, 2002 - 2021

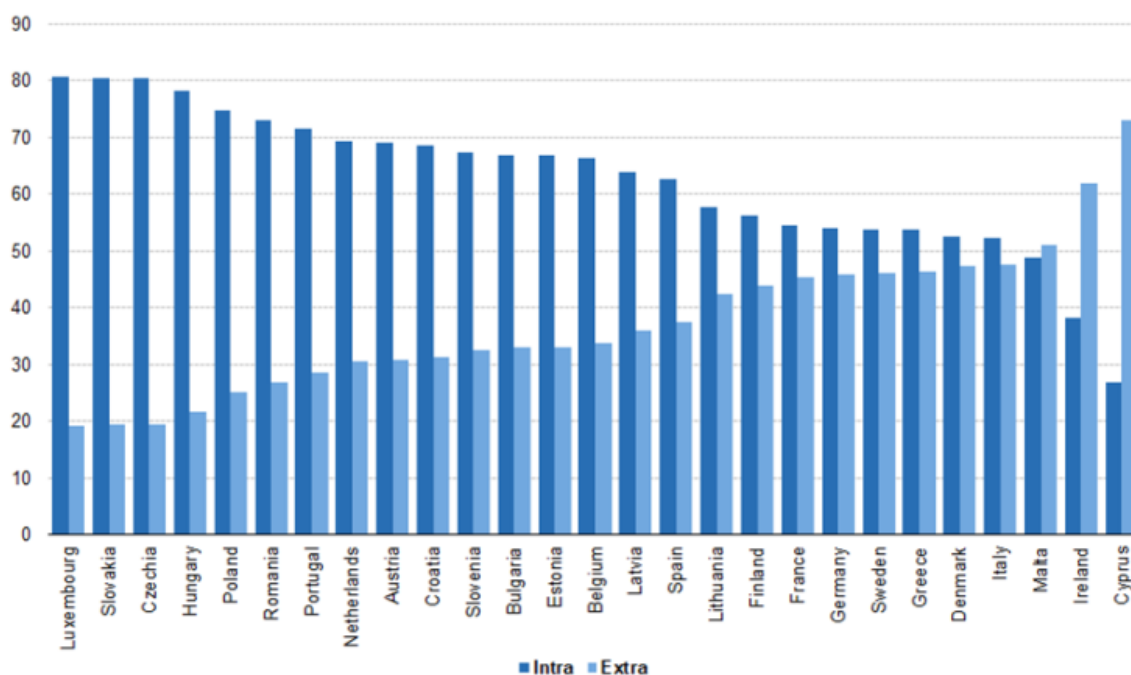
%, total = intra-EU + extra-EU

	2002	2021	Trend
Belgium	109	107	
Bulgaria	72	88	
Czechia	95	107	
Denmark	114	103	
Germany	126	115	
Estonia	72	91	
Ireland	168	159	
Greece	32	62	
Spain	76	92	
France	101	82	
Croatia	46	66	
Italy	103	111	
Cyprus	12	37	
Latvia	56	86	
Lithuania	70	92	
Luxembourg	81	64	
Hungary	91	100	
Malta	77	45	
Netherlands	111	110	
Austria	100	93	
Poland	74	100	
Portugal	65	77	
Romania	78	75	
Slovenia	95	99	
Slovakia	87	100	
Finland	132	95	
Sweden	122	101	

U 2021. godini većina država članica imala je udio izvoza unutar EU između 50% i 75% (Slika 3.14.). Bio je iznad 75% u Mađarskoj (78%), Slovačkoj, Češkoj (obje 80%) i Luksemburgu (81%). Samo je na Cipru (27%), Irskoj (38%) i Malti (49%) udio izvoza unutar EU bio manji od 50%, što znači da je izvoz izvan EU bio veći od izvoza unutar EU [19].

Exports of goods: intra EU and extra EU, 2021

share %

Slika 3.13. Izvoz robe: unutar EU i izvan EU, 2021. godine
(udio %) [19]

Neponderirani prosječni omjer izvoza unutar EU-a i izvoza izvan EU-a za države članice smanjio se za 18 postotnih bodova (pp) između 2002. i 2021. (Tablica 3.10.). Najveći pad zabilježen je u Slovačkoj (-300 pp), Estoniji (-130 pp) i Sloveniji (-91 pp). Taj se omjer povećao u deset država članica. Najveći porast zabilježen je na Malti (39 pp), Bugarskoj (56 pp) i Rumunjskoj (57 pp).

Tablica 3.9. Izvoz robe: unutar EU podijeljen s izvan EU, 2002., 2021. i trend
(%) [19]

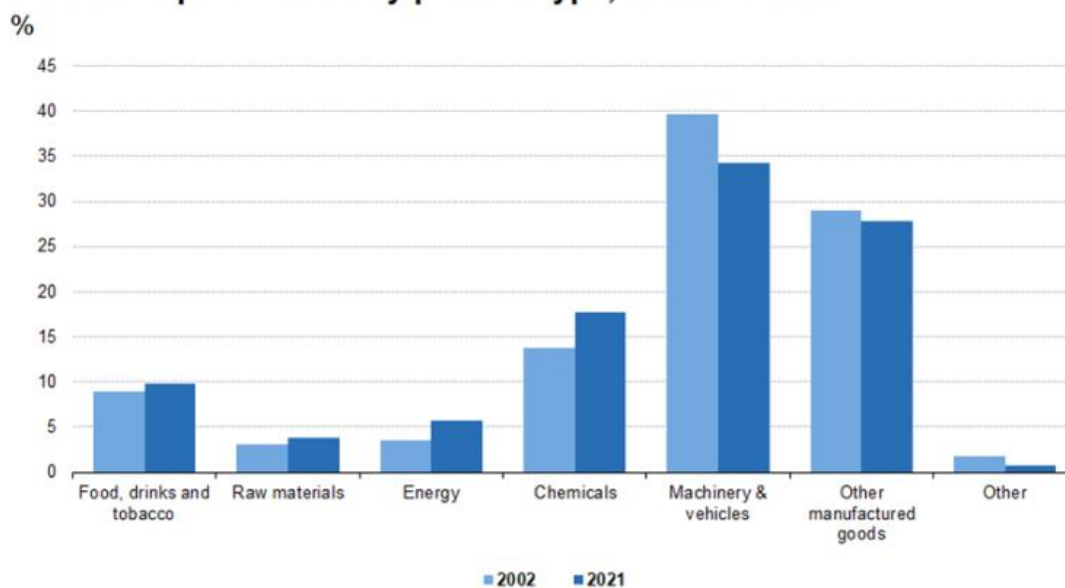
Exports of goods: intra EU divided by extra EU, 2002 - 2021

%

	2002	2021	Trend
Belgium	193	183	
Bulgaria	146	190	
Czechia	414	393	
Denmark	150	107	
Germany	124	111	
Estonia	332	196	
Ireland	72	68	
Greece	131	135	
Spain	187	158	
France	124	115	
Croatia	184	206	
Italy	121	106	
Cyprus	74	51	
Latvia	172	162	
Lithuania	123	127	
Luxembourg	390	409	
Hungary	417	363	
Malta	57	99	
Netherlands	230	192	
Austria	247	219	
Poland	321	285	
Portugal	245	249	
Romania	215	286	
Slovenia	298	206	
Slovakia	713	377	
Finland	107	118	
Sweden	102	109	

Slika 3.15. prikazuje udio u izvozu robe unutar EU po vrsti proizvoda. Između 2002. i 2021. godine udio se povećao za kemikalije (+4 pp), energetiku (+2 pp), hranu, piće i duhan i sirovine (+1 pp). Smanjen je za strojeve i vozila (-5 pp), ostala industrijska roba i ostala dobra (oba -1 pp) [19].

Intra EU export shares by product type, 2002 and 2021

*Slika 3.14. Udjeli izvoza unutar EU po vrsti proizvoda, 2002. i 2021 .
(%) [19]*

U 2021. godini u svim državama članicama udio industrijskih proizvoda bio je veći od udjela primarnih proizvoda iako su postojale znatne razlike među državama članicama. U Irskoj (9,9), Slovačkoj (8,9) i Češkoj (8,7) udio industrijskih proizvoda bio je više od osam puta veći od udjela primarne robe, dok su omjeri ispod dva bili prisutni u u Litvi (2,0), Latviji, Hrvatskoj (oba 1,8), Cipru i Grčkoj (obje 1,5) [19].

Tablica 3.10. Udio robne razmjene unutar EU prema vrsti proizvoda, 2002.-2021.

(%) [19]

Intra EU exports of goods by product type, 2002 - 2021

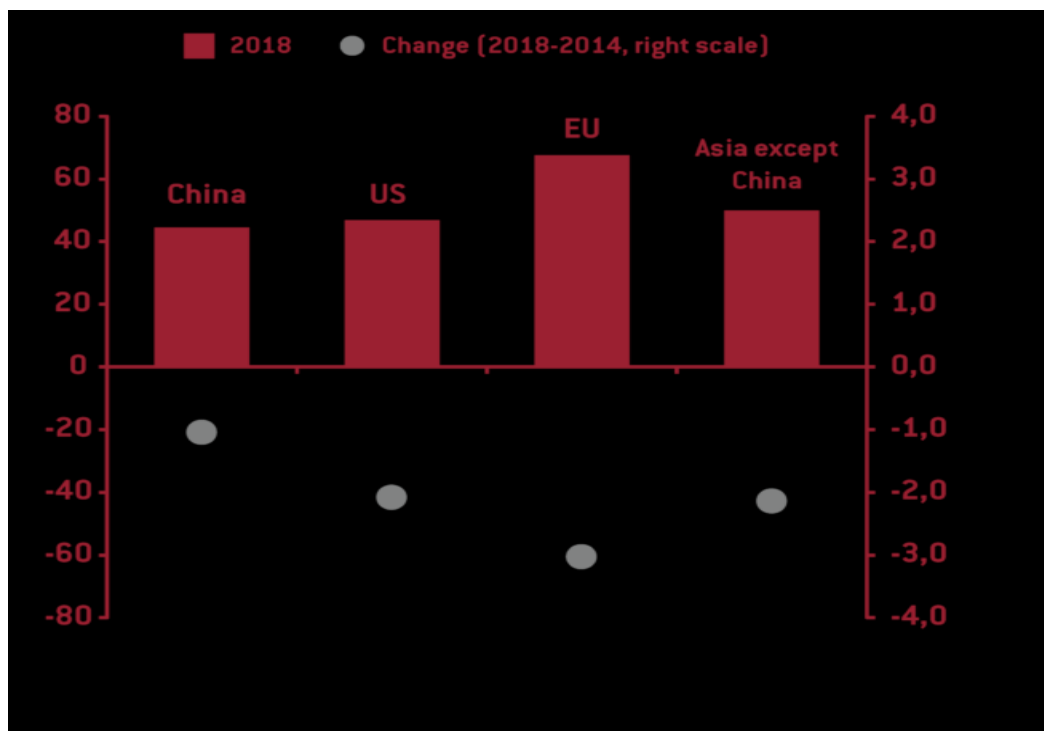
%

	Primary goods		Manufactured goods		Other goods		Ratio manufactured to primary goods , 2021
	2002	2021	2002	2021	2002	2021	
EU	16	19	83	80	2	1	4.1
Belgium	17	22	82	77	0	0	3.4
Bulgaria	21	25	77	74	2	1	3.0
Czechia	10	10	90	90	0	0	8.7
Denmark	30	29	66	70	4	1	2.4
Germany	10	14	87	85	3	1	6.0
Estonia	19	32	81	66	0	2	2.0
Ireland	6	9	89	90	5	1	9.9
Greece	35	39	63	59	2	1	1.5
Spain	21	27	78	72	0	1	2.7
France	16	20	83	78	1	2	3.9
Croatia	21	36	79	64	0	0	1.8
Italy	10	15	88	85	2	0	5.8
Cyprus	38	39	61	60	0	0	1.5
Latvia	31	35	69	65	0	0	1.8
Lithuania	32	34	68	66	0	0	2.0
Luxembourg	9	13	90	85	1	2	6.4
Hungary	10	13	89	86	1	0	6.5
Malta	2	18	98	81	0	1	4.6
Netherlands	31	30	67	70	2	0	2.4
Austria	12	16	87	83	1	2	5.3
Poland	15	17	85	83	0	0	5.0
Portugal	12	21	88	78	0	0	3.7
Romania	12	14	87	86	0	0	6.1
Slovenia	5	14	95	86	0	0	6.2
Slovakia	13	10	86	90	1	0	8.9
Finland	13	21	86	78	1	0	3.7
Sweden	14	24	79	76	7	0	3.1

2.3. Konkurentnost Europske unije

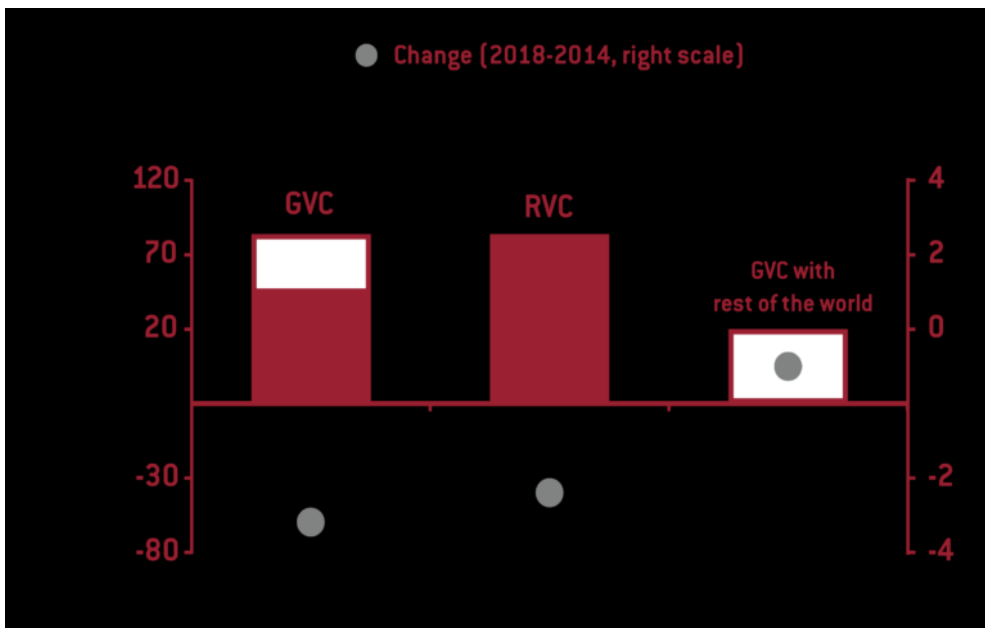
Najšira tehnička definicija GVC sudjelovanja je zbroj strane dodane vrijednosti uključene u izvoz gospodarstva (FVA) i domaće dodane vrijednosti koju treća zemlja naknadno ponovno izvozi (DVX) kao postotak bruto izvoza. Ovaj pokazatelj predstavlja položaj gospodarstva u globalnim trgovinskim mrežama. Prva komponenta (FVA) obuhvaća oslanjanje gospodarstva na uvoz za njegove izvozne aktivnosti, dok druga komponenta (DVX) obračunava sposobnost gospodarstva da stvara prihod kroz trgovinsku integraciju.

Slika 3.16. prikazuje razinu sudjelovanja u GVC-ima i promjenu od 2014. do 2018. godine za Sjedinjene Države, EU, Kinu i azijska gospodarstva. EU je regija s najvećim stupnjem sudjelovanja u GVC-ima, ali je i regija u kojoj sudjelovanje najbrže opada.

Slika 3.15. Sudjelovanje u GVC-u [20]

Najvažnije je da je dobar dio smanjenja sudjelovanja EU-a u GVC-ima unutar jedinstvenog tržišta. Drugim riječima, unutarregionalna trgovinska integracija EU-a (RVC na Slici 3.17.) kada se mjeri u smislu dodane vrijednosti, smanjuje se dok razina trgovinske integracije između zemalja EU-a i ostatka svijeta ostaje stabilna (GVC s RoW na Slici 3.17.) iako na znatno nižoj razini.

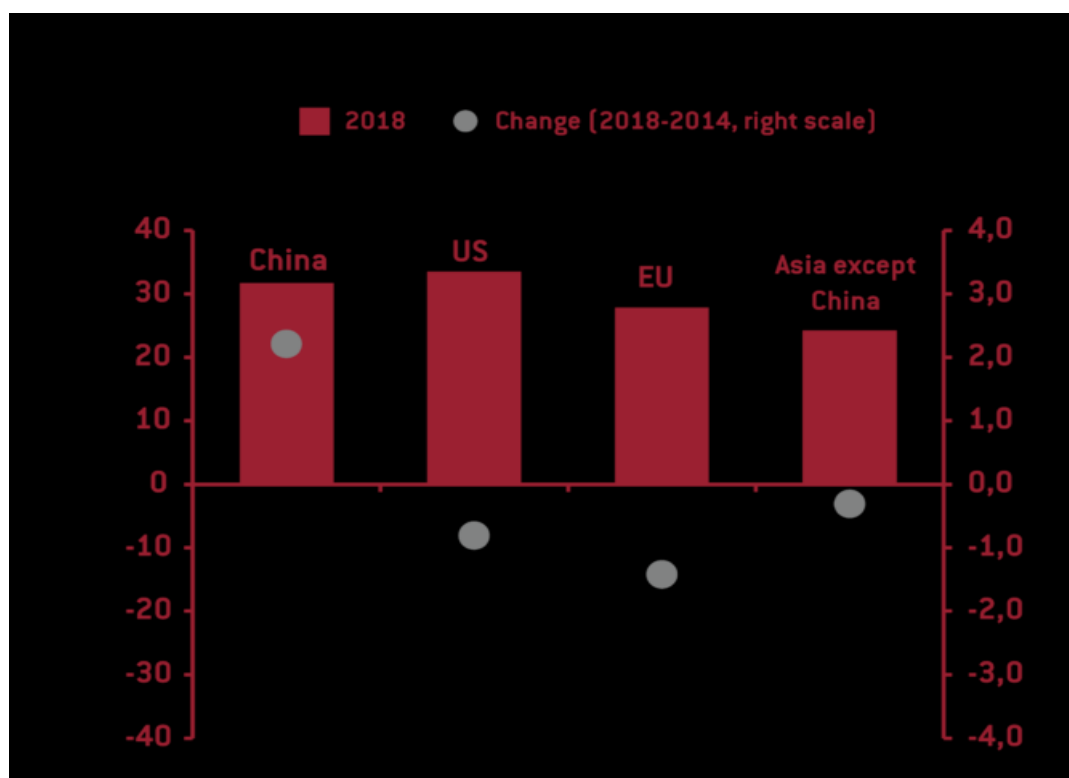
Slika 3.16. Smanjivanje udjela EU vrijednosti [20]

Stabilna integracija s ostatkom svijeta uglavnom se objašnjava sve većim trgovinskim vezama između zemalja EU i Kine, što se očituje i sve većom razmjenom repromaterijala. Međutim, prednosti takve integracije uglavnom su za Kinu. Drugim riječima, izvoznici iz EU-a integriraju u svoje proizvode sve veći obujam međuproizvoda iz Kine (povećanje DVX-a prikazano na Slici 3.18.) dok je izvoz intermedijera iz EU-a koji ide u kineski izvoz pao (predstavljen padom FVA-a na Slici 3.18.).

Slika 3.17. Integracija lanca vrijednosti Kina/EU [20]

Kineski su inputi u lancu vrijednosti EU-a sve prevladavajući, a izvoznici iz EU-a gube jer se oslanjanje Kine na njih smanjuje. Ono što je posebno zabrinjavajuće za EU je to što vertikalna integracija Kine utječe na sposobnost EU-a da izvozi poluproizvode u većoj mjeri, nego što utječe na SAD ili ostatak Azije (to pokazuju promjene u udjelu DVX-a na Slici 3.19.). S obzirom na to da je EU veliki izvoznik poluproizvoda, to bi trebalo biti glavna briga za EU, a posebno za zemlje koje nastavljaju voditi model vođen izvozom, kao što je Njemačka. Vertikalna integracija Kine sve više izaziva takve modele vođene izvozom [20].

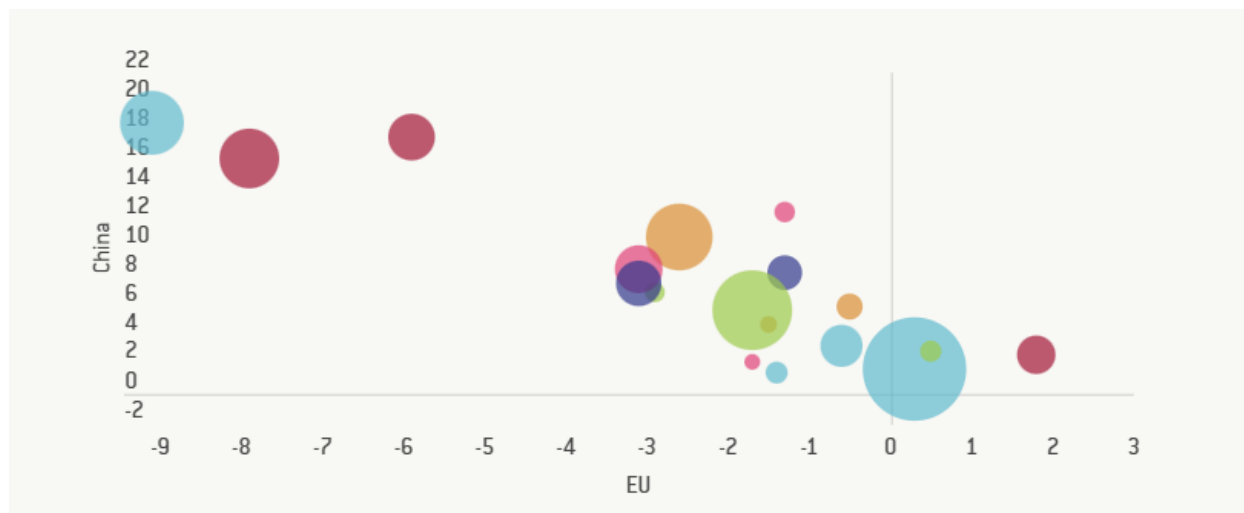

Slika 3.18. Domaća dodana vrijednost u izvozu trećih zemalja (DVX) [20]

Objašnjenje opadanja globalne trgovinske integracije EU-a je njegova relativno manja veličina u svjetskom gospodarstvu. Međutim, to nije jedini razlog. Dok je većina sve manje globalne uloge EU-a u proizvodnim lancima vrijednosti posljedica znatno slabijeg rasta domaće potražnje u EU-u u usporedbi s ostatkom svijeta, gotovo 25% objašnjava se drugim čimbenicima. To je obuhvaćeno padom tržišnih udjela EU-a u različitim fazama proizvodnje u proizvodnim lancima vrijednosti, a može biti povezano s gubitkom konkurentnosti. Što se tiče zapošljavanja, pad sudjelovanja EU-a u proizvodnim lancima vrijednosti uzrokovao je gubitak oko milijun radnih mjesta u EU-u između 2000. i

2014. Sjedinjene Države i Japan doživjeli su slične promjene, u suprotnosti sa značajnim povećanjem sudjelovanja Kine u cjelokupnoj proizvodnom lancu vrijednosti [20].

Konkurentnost EU-a se promijenila u odnosu na Kinu u različitim sektorima. Slika 3.20. prikazuje doprinos promjena tržišnih udjela s promjenama u globalnim udjelima dodane vrijednosti EU-a i Kine za različite proizvodne lance vrijednosti. Veličina svakog mjehurića predstavlja dodanu vrijednost stvorenu tijekom svih faza proizvodnje [20].

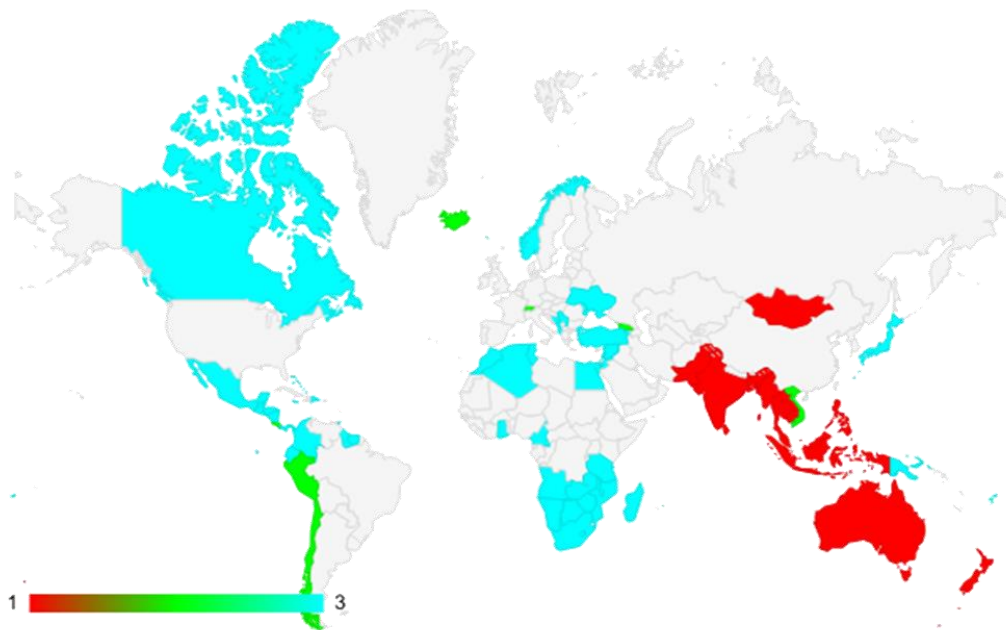

Slika 3.19. Konkurentnost Kine i EU u proizvodnim lancima vrijednosti (promjene globalnih udjela dodane vrijednosti između 2000. i 2014., postotni bodovi) [20]

Slika 3.20. pokazuje snažnu korespondenciju između onih proizvodnih aktivnosti u kojima je Kina stekla veću konkurentnost (tj. pozitivne učinke sudjelovanja u lancu vrijednosti) i onih u kojima je EU najviše izgubio. Prehrambeni i farmaceutski sektori EU-a i dalje su konkurentni u odnosu na Kinu, ali je EU izgubio u odnosu na većinu drugih sektora, bez obzira na njihov tehnološki intenzitet.

Gubitak konkurentnosti u EU posebno je dramatičan za tekstil i elektroniku. Iako bi ovaj trend trebao biti očekivan za tekstilnu industriju u odnosu na konkurentsku prednost koju imaju gospodarstva s niskim plaćama, situacija s elektronikom trebala bi zabrinjavati EU. Povećana konkurencija gospodarstava izvan EU, prvenstveno Kine, rezultirala je značajnim porastom udjela uvezene elektronike dok je udio izvoza elektronike EU u potražnji izvan EU smanjen. To znači da su proizvođači u EU-u imali manje koristi, nego što bi mogli imati od dramatičnog povećanja upotrebe elektronike na globalnoj razini, i kao inputa za druge industrije i za masovnu potrošnju [20]. Štoviše, dodana vrijednost poslovnih usluga EU-a koje pridonose lancu vrijednosti elektronike, također, je opala.

Ključan utjecaj na pad moći EU u izvozu ima i širenje globalnog pristupa tržištu za kineske proizvode. Kada je Kina krajem 2001. godine pristupila Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, EU je već imala 13 regionalnih trgovinskih sporazuma na snazi. Od tada je Kina potpisala 15 od tih sporazuma, a EU je potpisao još 29. Međutim, sporazumi EU-a obično su s manjim gospodarstvima. Kina nadmašuje s 30% svjetske ekonomske veličine i stanovništva obuhvaćenih novim trgovinskim sporazumima, za razliku od 15% u Europi. Osim toga, zemlje obuhvaćene kineskim sporazumima uglavnom se nalaze u brzorastućoj i gusto naseljenoj azijsko-pacifičkoj regiji, gdje prevladava srednja klasa (Slika 3.21.). Veliki regionalni sporazum između Kine i drugih azijskih zemalja, Regionalno sveobuhvatno gospodarsko partnerstvo, dodatno jača konkurentnost Kine [20].

Slika 20. Zemlje obuhvaćene kineskim sporazumima [20]

3. Struktura izvoza Republike Hrvatske od 2015. do 2020. godine

Izvoz ima vrlo značajnu ulogu u hrvatskom gospodarstvu. Temeljni razlozi poradi kojih je izvoz važan za Republiku Hrvatsku su [21]:

- Povećanje izvoza stvara radna mjesta.
- Zbog financijskih i drugih ograničenja domaćeg tržišta, jedino izvozno orijentirana ekonomija može maloj zemlji jamčiti dugoročno održiv gospodarski rast.
- Izvozno orijentirane zemlje u recesiji se brže oporavljaju od ostalih ekonomija, a njihove recesije traju kraće i za posljedicu imaju manji broj zatvorenih radnih mjesta.
- Izvoz je komponenta agregatne potražnje te, shodno tome, njegov rast predstavlja ujedno i rast BDP-a.
- Veličina izvoza ima značajan utjecaj na razinu deficita državnog računa.
- Izvoz povećava devizne rezerve.
- Izvoz unaprjeđuje kompetitivne prednosti zemlje usvajanjem novih znanja i tehnologija.
- Izvozna orijentacija jača ukupnu konkurentnost zemlje te stvara pozitivnu percepciju o funkcioniranju njezina gospodarstva.
- Izvozno konkurentna društva su stabilnija u svom poslovanju i imaju tendenciju održivog razvoja.

3.1. Djelatnosti zastupljene u izvozu

Tablica 4.1. prikazuje zastupljene djelatnosti u hrvatskom izvozu od kolovoza 2014. do kolovoza 2015. godine [22].

Tablica 4.1. Izvoz po djelatnostima od kolovoza 2014. do kolovoza 2015. godine [22]

1. Izvoz <i>Export</i>				
2.	I.	3.	I.	indeksi <i>Indices</i>
VIII.		VIII.		<u>I.-VIII.</u>
2014.		2015.		<u>2015.</u>

			I.–VIII. 2014.
Ukupno	6 645	7 369	110,9
	638	144	
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	262	332	126,6
	956	859	
B Rudarstvo i vađenje	94 100	72 836	77,4
C Prerađivačka industrija	5 824	6 458	110,9
	577	064	
10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	496	571	115,1
	354	328	
11 Proizvodnja pića	84 002	90 848	108,2
12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	25 454	24 043	94,5
13 Proizvodnja tekstila	83 619	93 229	111,5
14 Proizvodnja odjeće	364	388	106,6
	755	713	
15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	196	258	131,6
	387	478	
16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja	339	372	109,8
	391	559	

	proizvoda od			
	slame i			
	pletarskih materijala			
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	113 828	124 146	109,1
18	Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	796	1 243	156,2
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	691 732	564 277	81,6
20	Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	406 682	451 290	111,0
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	262 967	337 451	128,3
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	167 176	200 521	119,9
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih	256 806	274 645	106,9

	mineralnih proizvoda			
24	Proizvodnja metala	271 461	200 760	74,0
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	398 044	500 687	125,8
26	Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	188 368	215 164	114,2
27	Proizvodnja električne opreme	439 764	448 028	101,9
28	Proizvodnja strojeva i uređaja, d. n.	548 617	568 277	103,6
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	142 834	221 691	155,2
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	85 746	254 452	296,8
31	Proizvodnja namještaja	207 287	231 652	111,8
32	Ostala prerađivačka industrija	52 508	64 581	123,0

D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	206 433	250 684	121,4
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	162 306	186 296	114,8
J	Informacije i komunikacije	44 118	36 558	82,9
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1 735	131	7,6
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	334	264	79,1
	Neraspoređeno	49 079	31 452	64,1

Podaci prikazani u Tablici 4.1. ukazuju na to kako je u hrvatskom izvozu 2015. godine najviše bila zastupljena prerađivačka industrija. Tablica 4.2. prikazuje kretanje izvoza Republike Hrvatske od kolovoza 2014. do kolovoza 2015. godine s obzirom na geografska područja u koja se izvozilo.

Tablica 4.2. Vrijednost izvoza od kolovoza 2014. do kolovoza 2015. prema skupinama država [22]

	Izvoz <i>Export</i>		
	I.–VIII. 2014.	I.–VIII. 2015.	indeksi <i>Indices</i> <u>I.–VIII.</u> <u>2015.</u> I.–VIII. 2014.
Ukupno	6 645 638	7 369 144	110,9
Zemlje Europske unije	4 252 326	4 944 882	116,3
Zemlje Efte	116 341	119 439	102,7
Zemlje Cefte	1 350 480	1 320 802	97,8
Zemlje OPEC-a	127 641	160 628	125,8
Ostale europske zemlje	249 175	199 085	79,9
Ostale azijske zemlje	182 495	237 351	130,1

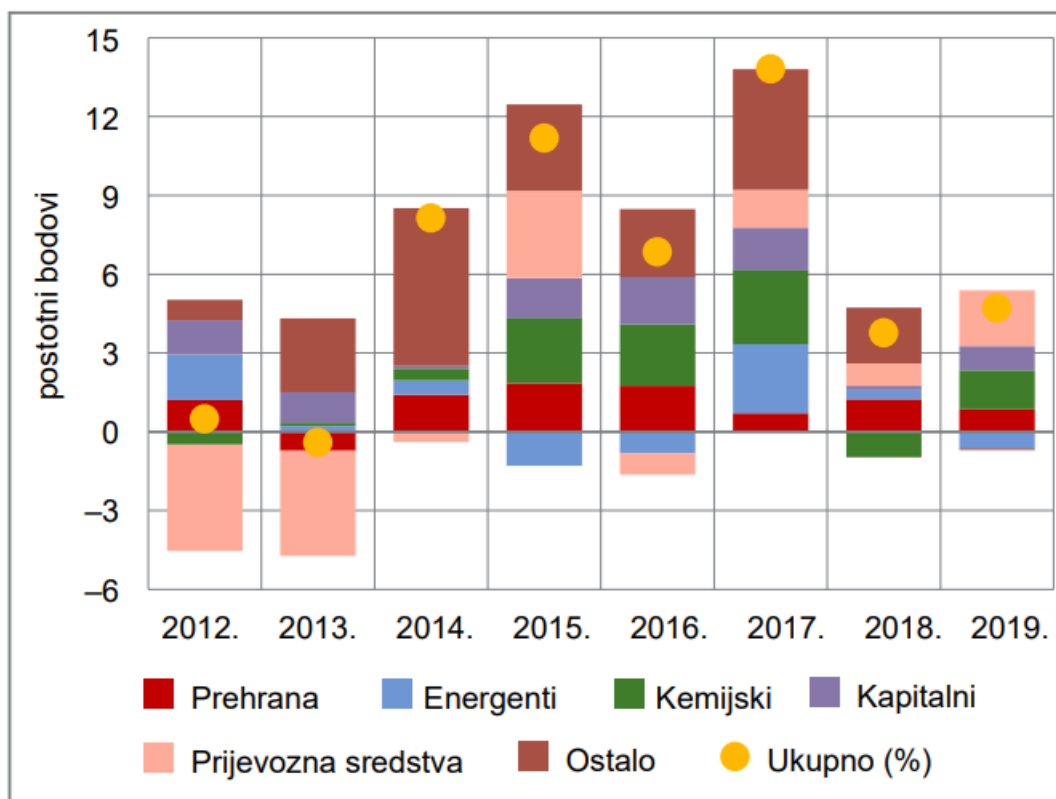
Ostale afričke zemlje	112	101	89,6
	922	138	
Ostale američke zemlje	224	255	113,7
	961	866	
	9 408	10 597	112,6
Oceanijske zemlje			
Neraspoređeno	19 890	19 356	97,3

Podaci prikazani u Tablici 4.2. ukazuju kako je Republika Hrvatska u promatranom periodu najviše izvozila u države Europske unije. Vrijednost robnog izvoza u 2016. godini je dosegla 12,3 milijardi eura. Najveći utjecaj na navedeni rast izvoza imala je farmaceutska industrija čija je vrijednost izvoza povećana za 56,4% te je njezin rast iznosio gotovo polovicu ukupnog porasta vrijednosti izvoza. Znatno je povećan izvoz različitih vrsta lijekova, a najveće uvoznice ovih proizvoda su bile SAD, Rusija i Njemačka. Također, najveći je rast izvoza zabilježen kod gotovih metalnih proizvoda, prehrambene industrije, proizvodnje električne opreme te motornih vozila. Kod navedenih djelatnosti zabilježen je i znatan rast proizvodnje (najmanji od 3,6% u prehrambenoj industriji, a najveći od 22,2% kod električne opreme). No, prehrambena je industrija imala u 2016. godini najveći udio u strukturi industrijske proizvodnje, od gotovo 15% te navedeno opravdava povezanost relativno niske stope rasta i znatnog rasta izvoza. Povećana vrijednost izvoza zabilježena je kod većine djelatnosti, no bilo je više onih čija je vrijednost izvoza smanjena. Velik utjecaj na usporavanje rasta vrijednosti ukupnog izvoza imao je izvoz ostalih prijevoznih sredstava, odnosno brodova koji se isticao po dobrom ostvarenju u 2015. godini. Nešto manji negativan utjecaj imao je izvoz naftnih derivata te izvoz kemijske industrije. Samo je u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava zabilježen osjetan pad, a izvoz naftnih derivata je i dalje bio pod znatnim utjecajem pada cijene sirove nafte [23].

Najveći rast vrijednosti izvoza u 2016. godini od 187 milijuna eura ostvaren je prema SAD-u. U SAD su se najviše izvozili lijekovi, pištolji i krvni pripravci te je kod ovih proizvoda ostvaren i najvećih porast izvoza. Slijedio je porast izvoza u Njemačku, Italiju i Sloveniju te je udio izvoza u države članice Europske unije tek neznatno smanjen (sa 66,7% u 2015. na 66,5% u 2016. godini). Među ostalim državama najviše je došao do izražaja porast izvoza prema Saudijskoj Arabiji gdje je znatno povećan izvoz streljiva.

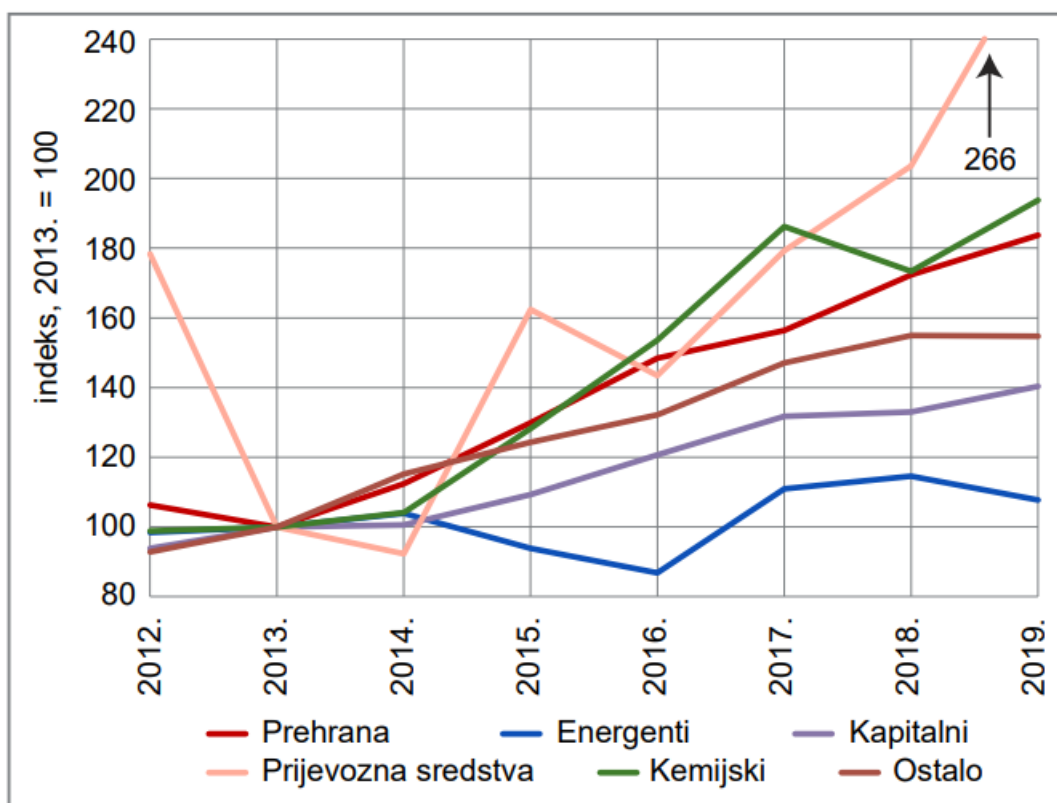
Izvoz u zemlje CEFTA-e, tradicionalno druge grupacije zemalja po vrijednosti izvoza, je smanjen za 3,2%, a na to je najviše utjecao smanjen izvoz prema Srbiji [23].

Rast hrvatskog robnog izvoza općenito je bilježen nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju. To se ponajviše odnosi na proizvodne kategorije (Slika 4.1.). U prvim godinama članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji rastu izvoza su posebno pridonosili kemijski proizvodi, poradi većeg izvoza medicinskih i farmaceutskih proizvoda. Nadalje, pozitivan učinak je imao i izvoz prehrambenih proizvoda.

Slika 4.1. Struktura rasta hrvatskog robnog izvoza prema proizvodima – doprinos godišnjoj stopi promjene [24]

Unatoč osjetnom padu u 2018. godini, izvoz medicinskih i farmaceutskih proizvoda u prvih se sedam godina članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji gotovo udvostručio. Samo u malo manjoj mjeri navedeno je bio slučaj i s prehrambenim proizvodima (Slika 4.2.). Izvoz prijevoznih sredstava u prvim se godinama članstva dodatno smanjio, a na što je ponajviše utjecao smanjen izvoz brodova. No, u periodu od 2017. do 2019. godine izvoz prijevoznih sredstava znatno se povećao. To je uvelike povezano sa sve većom važnošću izvoza cestovnih vozila. Izvoz prijevoznih sredstava u 2019. godini bio je više nego dva i pol puta veći u usporedbi s 2013. godinom [24].

Slika 4.2. Struktura rasta hrvatskog robnog izvoza prema proizvodima – indeks 2013.=100 [24]

Tablica 4.3. prikazuje izvoz Republike Hrvatske prema NKD-u 2007 u 2020. i 2021. godini [25].

Tablica 4.3. Izvoz prema NKD-u 2007 u 2020. i 2021. godini [25]

	Izvoz		
	I. – XII. 2020.	I. – XII. 2021.	indeksi <u>I. – XII.</u> <u>2021.</u> I. – XII. 2020.
Ukupno	112 130 754	144 355 043	128,7
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6 718 621	8 166 067	121,5

B	Rudarstvo i vađenje	4 816 114	8 523 226	177,0
C	Prerađivačka industrija	96 319 233	116 311 544	120,8
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	9 389 692	11 052 637	117,7
11	Proizvodnja pića	1 102 346	1 351 825	122,6
12	Proizvodnja duhanskih proizvoda	1 221 606	1 208 230	98,9
13	Proizvodnja tekstila	1 296 440	1 370 439	105,7
14	Proizvodnja odjeće	4 658 229	5 375 110	115,4
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	3 082 250	3 225 293	104,6
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala	5 318 001	6 882 812	129,4
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2 126 718	2 695 416	126,7
18	Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	16 751	17 399	103,9
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	4 342 651	6 978 967	160,7
20	Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	6 148 757	8 001 506	130,1
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	8 016 273	7 645 176	95,4
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	3 684 170	4 678 683	127,0

23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	3 935 803	4 490 216	114,1
24	Proizvodnja metala	4 115 896	6 107 555	148,4
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	7 773 835	9 342 894	120,2
26	Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	3 854 896	4 319 230	112,0
27	Proizvodnja električne opreme	8 384 056	10 931 838	130,4
28	Proizvodnja strojeva i uređaja, d. n.	6 846 833	8 025 057	117,2
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	5 016 962	4 786 351	95,4
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	2 893 353	4 110 846	142,1
31	Proizvodnja namještaja	1 880 891	2 152 925	114,5
32	Ostala prerađivačka industrija	1 212 822	1 561 138	128,7
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1 449 404	7 552 074	521,0
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1 953 721	3 124 391	159,9
J	Informacije i komunikacije	463 319	542 250	117,0
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	487	147	30,2

R	Umjetnost, zabava i rekreacija	1 999	3 615	180,9
	Neraspoređeno	407 856	131 728	32,3

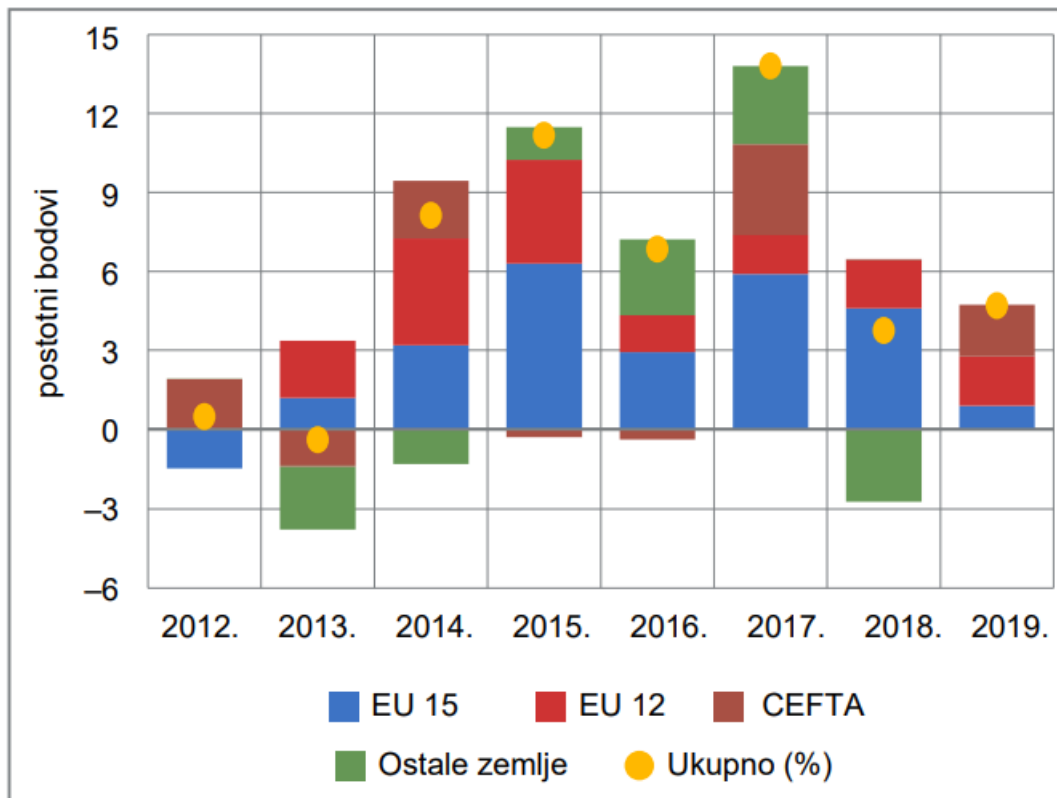
U 2020. i 2021. godini Republika Hrvatska najviše je izvozila u sklopu prerađivačke industrije. Na Slici 4.3. prikazane su top tri skupine proizvoda koje je Republika Hrvatska izvozila u 2020. i 2021. godini.

Slika 4.3. Top tri skupine proizvoda u hrvatskom izvozu u 2020. i 2021. godini [26]

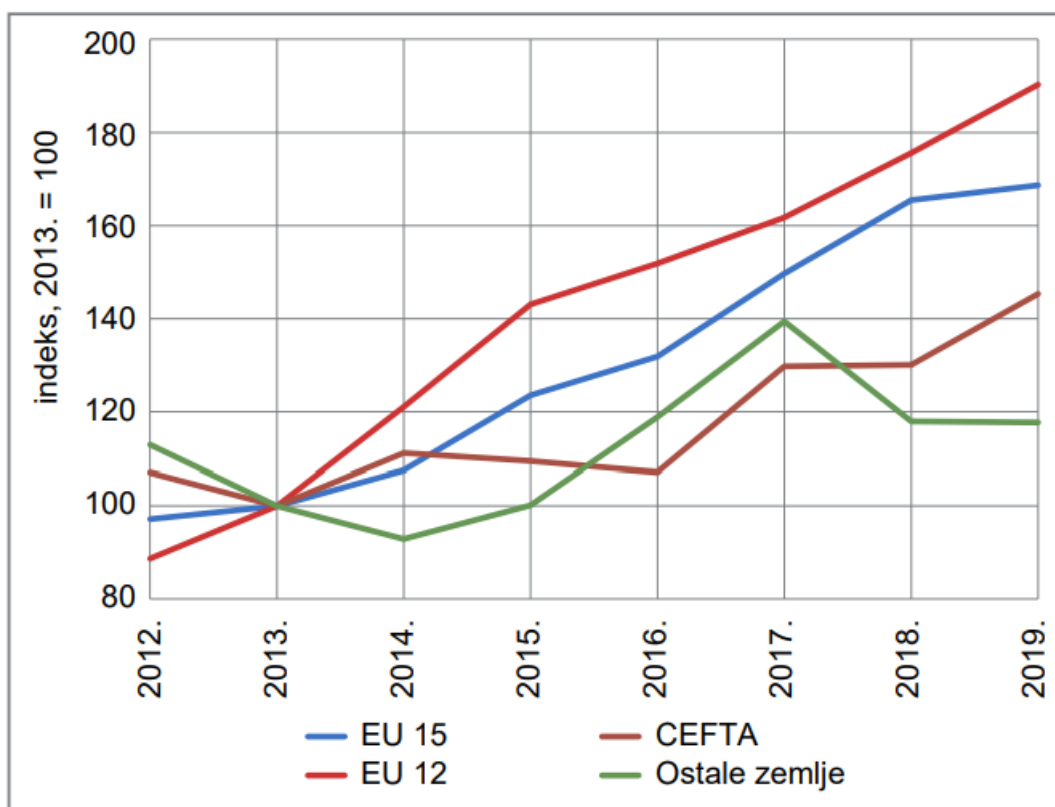
Republika Hrvatska je u 2020. i 2021. najviše izvozila naftu i naftne derivate, električne strojeve, aparate i uređaje te medicinske i farmaceutske proizvode [26].

Dinamika rasta hrvatskog robnog izvoza u periodu nakon 2013. godine ponajviše je bila određena većim izvozom na zajedničko europsko tržište. Doprinos rasta izvozu u države članice Europske unije bio je pozitivan u periodu od 2013. do 2019. godine (Slika 4.4.). Rast je izvoza u prvim godinama članstva u Europskoj uniji posebice bio određen većim izvozom u nove države članice (EU 12).

Slika 4.4. Struktura rasta hrvatskog robnog izvoza prema zemljama – doprinosi godišnjoj stopi promjene [24]

Vrijednost izvoza u novim državama članicama Europske unije najviše je porasla, odnosno u periodu od sedam godina je udvostručena (Slika 4.5.). Kumulativni je porast izvoza bio samo malo slabiji u starim državama članicama, unatoč snažnijem usporavanju rasta izvoza u tu skupinu zemalja u 2019. godini. Snažan rast izvoza u države članice Europske unije nije se dogodio nauštrb manjeg izvoza u Ceftu i ostale zemlje. Izvoz izvan zajedničkog europskog tržišta, također, se znatno povećao nakon 2013. godine [24].

Slika 4.5. Struktura rasta hrvatskog robnog izvoza prema zemljama – indeks 2013.=100 [24]

Najvažniji međunarodni trgovinski partneri u izvozu Hrvatske u 2020. i 2021. godini i dalje su bile države članice Europske unije. Izvoz u države članice Europske unije u prvih 11 mjeseci 2021. godine činio je 69% ukupnog izvoza te je bio veći za 28,5% u odnosu na isti period u 2020. godini. Najveći međunarodni trgovinski partneri iz Europske unije u 2021. godini bili su Italija, Njemačka i Slovenija. Izvoz u države izvan Europske unije porastao je za 21,1% u prvih 11 mjeseci 2021. godine u odnosu na isti period u 2020. godini. Navedeni izvoz čini 31% ukupnog izvoza. Među najvećim međunarodnim trgovinskim partnerima izvan Europske unije s kojima je Republika Hrvatska ostvarila robnu razmjenu u prvih 11 mjeseci 2021. godine bili su Bosna i Hercegovina i Srbija. U promatranom periodu izvoz u Bosnu i Hercegovinu porastao je za 25,4% dok je izvoz u Srbiju porastao za 24%. Također, u prvih 11 mjeseci 2021. godine u odnosu na isti period 2020. godine porastao je i izvoz u SAD i to za 34,9% [26].

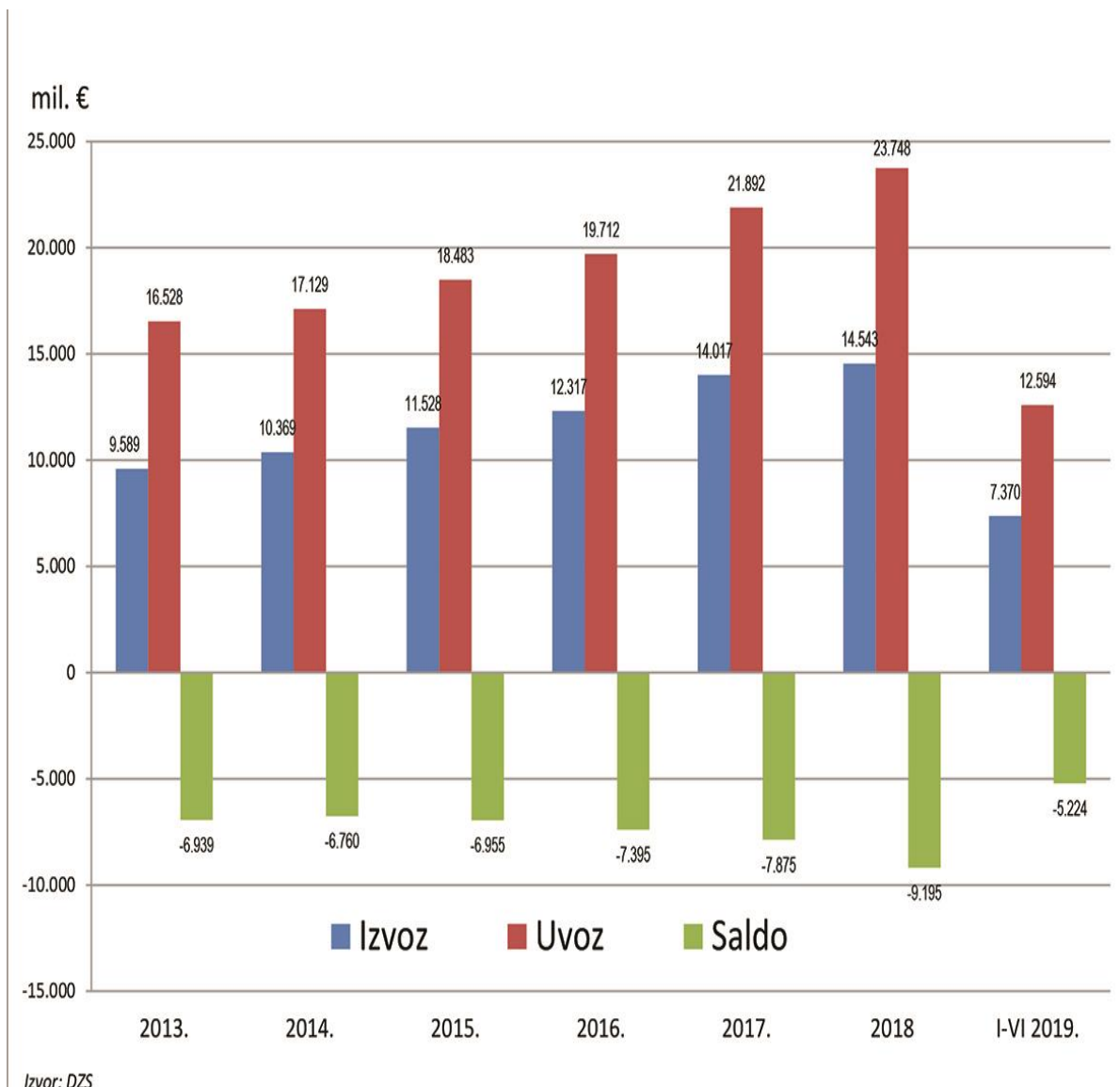
NAJVAŽNIJI VANJSKOTRGOVINSKI PARTNERI U IZVOZU (privremeni podaci)

Slika 4.6. Najvažniji vanjskotrgovinski partneri u izvozu Republike Hrvatske u 2020. i 2021. godini [26]

3.2. Ostvareni učinak

Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju olakšao je poslovanje rezidentima i nerezidentima. U 2015. u odnosu na 2014. godinu izvoz je bio veći za 11,9%. U isto vrijeme međunarodni trgovinski deficit iznosio je 6,96 milijardi eura i bio je veći za 5,9% pokrivenosti uvoza izvozom. Trend rasta izvoza nastavljen je i u 2016. i 2017. godini. U 2017. godini izvoz je bio veći za 13,8% u odnosu na 2016. godinu. U 2018. godini zabilježen je sporiji rast izvoza od 3,8%. Međunarodni trgovinski deficit je iznosio 9,20 milijardi eura.

Slika 4.7. Kretanje izvoza i uvoza Hrvatske od 2013. do I-VI.2019. [27]

Vrijednost hrvatskog robnog izvoza u 2021. godini iznosila je 144,3 milijarde kuna što je u odnosu na 2020. povećanje za 32 milijarde kuna odnosno 29 posto [208].

3.3. Rasprava

Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju imao je brojne pozitivne učinke na hrvatskog gospodarstvo. Navedeni pozitivni učinci mogu se razmatrati i na području djelovanja na izvoz, odnosno robnu razmjenu Republike Hrvatske s inozemstvom. Naime, nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju olakšana je robna razmjena Republike Hrvatske s drugim članicama Europske unije. Posljedično, to je doprinijelo rastu robne razmjene između Republike Hrvatske i drugih članica Europske unije. Od

ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju Republika Hrvatska bilježi kontinuirani rast izvoza u druge članice EU.

U promatranom periodu Republika Hrvatska je zabilježila rast izvoza i s drugim regijama i područjima. Najveći rast je zabilježen na području prerađivačke industrije. Posebno je do izražaja došao rast izvoza u SAD. No, na izvoz Republike Hrvatske negativno je utjecala pandemija COVID-19 te se uočava kako je tijekom pandemijske godine zabilježen pad izvoza u odnosu na period ranije. Ipak, u 2021. godini došlo je do oporavka hrvatskog izvoza.

4. Zaključak

Robna razmjena s inozemstvom važan je čimbenik gospodarstva svake države. To se posebno odnosi na izvoz dobara i usluga. Naime, izvoz dobara i usluga može bitno doprinijeti gospodarskoj stabilnosti neke države, ali i standardu građana. Iz navedenog razloga države nastoje formirati što kvalitetniju međunarodnu trgovinsku razmjenu. Pomoću međunarodne trgovinske razmjene nastoje jačati vlastito gospodarstvo.

Međunarodna trgovinska razmjena bitna je za sve države članice Europske unije. Izvoz robe država članica Europske unije, bez obzira radi li se o izvodu u druge države članice Europske unije ili u neka druge dijelove svijeta, doprinosi pozitivnom gospodarskom kretanju. Poradi toga države članice Europske unije veliki značaj pridaju izvozu robe.

U tome nije izuzetak ni Republika Hrvatska. Izvoz robe ima bitan udio u BDP-u Republike Hrvatske te doprinosi gospodarskom rastu i jačanju. Pritom, na BDP Republike Hrvatske najviše utječe izvoz u druge države članice Europske unije budući da se prema njima i realizira najveća vrijednost izvoza Republike Hrvatske.

5. Literatura

- [1] Matic, B. (2004) Međunarodno poslovanje, Sinergija, Zagreb
- [2] Lazibat, T., Kolaković, M. (2004) Međunarodno poslovanje u uvjetima globalizacije, Sinergija, Zagreb
- [3] <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/what-are-exports-and-imports>
- [4] Singh, Rakesh Mohan, (2009) International Business, Oxford University Press, New Delhi and New York
- [5] <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/hr/content/vodic-za-izvoz-robe>
- [6] <https://hrcak.srce.hr/file/301764>
- [7] Aržek, Z., Bendeković, J. (2008) Transport, špedicija i osiguranje, Mikrorad: Zagreb
- [8] Ljubić, F. (1994) Vanjska trgovina, Školska knjiga, Zagreb
- [9] <https://research.stlouisfed.org/publications/page1-econ/2018/09/04/how-do-imports-affect-gdp>
- [10] <https://www.investopedia.com/articles/investing/100813/interesting-facts-about-imports-and-exports.asp>
- [11] <https://www.hgk.hr/documents/globalna-robna-razmjena5e873b93c3b3e.pdf>
- [12] <https://www.hnb.hr/-/makroekonomska-kretanja-i-prognoze-br-11>
- [13] <https://www.hnb.hr/documents/20182/4104525/i-065.pdf/0a3c9117-764c-ef32-a5c6-9bbd7c4c8f06>
- [14] Lovrinović, I.; Ivanov, M.: Monetarna politika, RRIF plus d.o.o., Zagreb. 2009.
- [15] https://www.cbi.eu/sites/default/files/export_to_europe_guide.pdf
- [16] <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11563419/6-16122021-+AP-EN.pdf/fe1315b6-a0c5-56b3-3de3-13468db7becd?t=1639594532746>
- [17] <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220324-1>
- [18] <https://tradingeconomics.com/european-union/exports-by-country>
- [19] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=452727#Evolution_of_intra-EU_trade_in_goods
- [20] <https://www.bruegel.org/2020/11/europe-is-losing-competitiveness-in-global-value-chains-while-china-surges/>
- [21] <https://izvoz.gov.hr/o-hrvatskom-izvozu/9>
- [22] https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/04-02-01_08_2015.htm

- [23] <https://www.hgk.hr/documents/aktualna-tema-robna-razmjena-rh-u-201658c68debbf5fa.pdf>
- [24] <https://www.hnb.hr/documents/20182/3984522/p-047.pdf/4d181fd7-ee6e-f25f-3f2f-8d0e835a510b>
- [25] <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29548>
- [26] https://web.dzs.hr/Hrv/Covid-19/robna_razmjena_11_21.html
- [27] <https://www.teb.hr/novosti/2019/vanjskotrgovinska-razmjena-hrvatske-u-2019-godini/>
- [28] <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/izvoz-u-2021-veci-za-28-posto-pokrivenost-uvoza-dostigla-67-5-posto-20220208>

Popis slika

Slika 2.1. Koraci prema izvozu robe [5]	7
Slika 2.2. Realni rast globalnog BDP-a, robnog izvoza i uvoza te razmjene roba i usluga [11]	12
Slika 3.1. Udio uvoza i izvoza EU u svjetskom uvozu i izvozu [15].....	16
Slika 3.2. Međunarodna razmjena europodručja [16]	17
Slika 3.3. Međunarodna robna razmjena Europske unije od 2011. do 2021. godine [17]	18
Slika 3.4. Međunarodna robna razmjena Europske unije [16]	19
Slika 3.5. Izvoz pojedinih država članica EU u područje izvan EU [17].....	20
Slika 3.6. Kretanje izvoza jedne države članice EU u drugu u periodu od 2002. do 2021. godine [19].....	23
Slika 3.7. Izvoz robe u druge države članice Europske unije u 2021. (% u ukupnom izvoza unutar EU) [19]	23
Slika 3.8. Izvoz robe u druge države članice EU, 2021.....	24
Slika 3.9. Detalji izvoza u druge države članice EU [19].....	25
Slika 3.10. Glavni partneri EU-a za izvoz robe po državama članicama, 2021. godina [19]	26
Slika 3.11. Saldo robne razmjene unutar EU-a po državama članicama, 2021	27
Slika 3.12. Saldo robne razmjene unutar EU po državama članicama - detalji, 2021. godina [19].....	27
Slika 3.13. Izvoz robe: unutar EU i izvan EU, 2021. godine.....	32
Slika 3.14. Udjeli izvoza unutar EU po vrsti proizvoda, 2002. i 2021	34
Slika 3.15. Sudjelovanje u GVC-u [20].....	36
Slika 18. Smanjivanje udjela EU vrijednosti [20].....	37
Slika 3.16. Integracija lanca vrijednosti Kina/EU [20].....	38
Slika 3.17. Domaća dodana vrijednost u izvozu trećih zemalja (DVX) [20].....	38
Slika 3.18. Konkurentnost Kine i EU u proizvodnim lancima vrijednosti (promjene globalnih udjela dodane vrijednosti između 2000. i 2014., postotni bodovi) [20]	39
Slika 3.19. Zemlje obuhvaćene kineskim sporazumima [20]	40
Slika 23. Struktura rasta hrvatskog robnog izvoza prema proizvodima – doprinos godišnjoj stopi promjene [24].....	48

Slika 24. Struktura rasta hrvatskog robnog izvoza prema proizvodima – indeks 2013.=100 [24]	49
Slika 25. Top tri skupine proizvoda u hrvatskom izvozu u 2020. i 2021. godini [26]	52
Slika 26. Struktura rasta hrvatskog robnog izvoza prema zemljama – doprinosi godišnjoj stopi promjene [24].....	53
Slika 27. Struktura rasta hrvatskog robnog izvoza prema zemljama – indeks 2013.=100 [24]	54
Slika 28. Najvažniji vanjskotrgovinski partneri u izvozu Republike Hrvatske u 2020. i 2021. godini [26].....	55
Slika 29. Kretanje izvoza i uvoza Hrvatske od 2013. do I-VI.2019. [27].....	56

Popis tablica

Tablica 2.1. Udio uvoza i izvora u hrvatskom BDP-u [12]	12
Tablica 3.1. Trgovina europodručja - desezonirani podaci [16]	17
Tablica 3.2. Trgovina EU - desezonirani podaci [16]	20
Tablica 3.3. Izvoz iz Europske unije u pojedine države [18]	21
Tablica 3.4. Stope rasta izvoza u druge članice EU [19].....	25
Tablica 3.5. Saldo robne razmjene unutar EU, 2002. – 2021.	28
Tablica 3.6. Roba unutar EU: izvoz podijeljen s uvozom, 2002.-2021. godina	29
Tablica 3.7. Roba izvan EU: izvoz podijeljen s uvozom, 2002.-2021. godina	30
Tablica 3.8. EU roba ukupno: izvoz podijeljen s uvozom, 2002.-2021.....	31
Tablica 3.9. Izvoz robe: unutar EU podijeljen s izvan EU, 2002., 2021. i trend.....	33
Tablica 3.10. Udio robne razmjene unutar EU prema vrsti proizvoda, 2002.-2021.....	35
Tablica 4.1. Izvoz po djelatnostima od kolovoza 2014. do kolovoza 2015. godine [22] .	41
Tablica 4.2. Vrijednost izvoza od kolovoza 2014. do kolovoza 2015. prema skupinama država [22].....	46
Tablica 4.3. Izvoz prema NKD-u 2007 u 2020. i 2021. godini [25].....	49

7. Izjava o autorstvu

UNIVERSITY
OF NORTH

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SIEVER

IZJAVA O AUTORSTVU I SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, PATRICIA KLARIĆ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom IZVOR ROBE REPUBLIKE HRVATSKE NA MEĐUNARODNA TRŽIŠTA (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

PATRICIA KLARIĆ
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, PATRICIA KLARIĆ (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom IZVOR ROBE REPUBLIKE HRVATSKE NA MEĐUNARODNA TRŽIŠTA (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

PATRICIA KLARIĆ
(vlastoručni potpis)